

Volba základní školy pohledem rodičů

Helena Hojgrová

Bakalářská práce
2024

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií
Ústav školní pedagogiky

Akademický rok: 2023/2024

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Helena Hojgrová**
Osobní číslo: **H210206**
Studijní program: **B0112P300001 Učitelství pro mateřské školy**
Forma studia: **Prezenční**
Téma práce: **Volba základní školy pohledem rodičů**

Zásady pro vypracování

Zpracování rešerše a studium odborné literatury týkající se přípravy dítěte na vstup do základní školy.
Vymezení teoretických východisek zaměřených na volbu základní školy rodiči dětí předškolního věku.
Příprava metodiky empirické části, stanovení cílů výzkumu a výzkumných otázek.
Realizace kvalitativního výzkumu prostřednictvím interview s rodiči dětí předškolního věku.
Zpracování a vyhodnocení získaných dat, včetně jejich interpretace.
Prezentace výsledků výzkumu, jejich shrnutí a doporučení pro praxi.

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- Machovcová, K., Beláňová, A., Kostecká, Y., & McCabe, M. (2020). Rodičovské vnímání dětských potřeb a rozhodnutí vzdělávat doma. *Studia Paedagogica*, 25(1), 33–50. <https://doi.org/10.5817/SP2020-1-2>
- Smith Slámová, R. (2017). Nesouzníme s "běžnou školou": Rodičovská volba základní školy v kontextu souladu rodinného a institucionálního habitu. *Studia Paedagogica*, 27(3), 161–193. <https://doi.org/10.5817/SP2022-3-6>
- Simonová, J. (2017). Charakteristiky dobré základní školy z pohledu rodičů. *Pedagogická Orientace*, 27(1), 136–159. <https://doi.org/10.5817/PedOr2017-1-136>
- Šulová, L. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Wolters Kluwer.
- Viskovič, I. (2018). Transition Processes from Kindergarten to Primary School. *Croatian Journal of Education*, 20(3), 51–75. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3326>
- Vlčková, K. (2017). Rozhodování rodičů o odkladu školní docházky v kontextu výběru školy. *Orbis scholae*, 11(1), 31–50. <http://dx.doi.org/10.14712/23363177.2017.16>

Vedoucí bakalářské práce: **PhDr. Barbora Petřů Puhrová, Ph.D.**
Ústav školní pedagogiky

Datum zadání bakalářské práce: **11. ledna 2024**

Termín odevzdání bakalářské práce: **26. dubna 2024**

Mgr. Libor Marek, Ph.D.
děkan

doc. PhDr. Mgr. Marcela Janíková, Ph.D.
ředitelka ústavu

Ve Zlíně dne 11. ledna 2024

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby ¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3 ²⁾;
- podle § 60 ³⁾ odst. 1 autorského zákona má UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60 ³⁾ odst. 2 a 3 mohu užit své dílo – bakalářskou práci - nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše);
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze ke studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji, že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval(a) samostatně a použitou literaturu jsem citoval(a). V případě publikace výsledků budu uveden(a) jako spoluautor.

Ve Zlíně 17.4.2024

.....

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevýdělečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledku obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určeno, v místě

pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 35 odst. 3:

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo nepřímého hospodářského nebo obchodního prospěchu k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školskému či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo:

(1) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§ 35 odst.

3). Odpirá-li autor takového díla udělit svolení bez vážného důvodu, mohou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školské či vzdělávací zařízení jsou oprávněny požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jim dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše; přitom se přihlédne k výši výdělku dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tato bakalářská práce se zaměřuje na volbu základní školy z pohledu rodičů dětí předškolního věku. Teoretická část práce pojednává o přechodu dětí z mateřské školy do základní školy a identifikuje klíčové aspekty, které rodiče zohledňují při rozhodování o výběru základní školy pro své děti. Hlavním cílem této práce bylo zjistit, jaké aspekty vstupují rodičům do volby základní školy. Kvalitativní výzkum, realizovaný prostřednictvím deseti polostrukturovaných rozhovorů s rodiči dětí předškolního věku, odhaluje širokou škálu aspektů, jako je lokalita školy nebo přístup ke vzdělávání, které rodiče zvažují při rozhodování o volbě základní školy pro své děti. Závěry výzkumu poukazují na to, že se rodiče dětí předškolního věku nejčastěji rozhodují na základě lokality základní školy.

Klíčová slova: proces volby školy, školní zralost, přístupy ke vzdělávání, aspekty rozhodování rodičů, rodičovské zapojení do vzdělávání, rodič dítěte předškolního věk

ABSTRACT

This bachelor thesis focuses on the choice of primary school from the perspective of parents of preschool children. The theoretical part of the thesis discusses the transition of children from kindergarten to primary school and identifies the key aspects that parents consider when deciding on the choice of primary school for their children. The main aim of this thesis was to find out what aspects enter parents' choice of primary school. The qualitative research, conducted through ten semi-structured interviews with parents of pre-school children, reveals a wide range of aspects, such as school location and access to education, that parents consider when making decisions about choosing a primary school for their children. The research findings indicate that parents of pre-school children most often make decisions based on the location of the primary school.

Keywords: school choice process, school maturity, approaches to education, aspects of parental decision-making, parental involvement in education, parent of a child of preschool age

Poděkování

Nejdříve bych ráda poděkovala své vedoucí bakalářské práce PhDr. Barboře Petřů Puhrové, Ph.D, za její vedení, cenné rady a trpělivost během celého procesu tvorby této práce. Dále bych ráda vyjádřila upřímné díky své rodině za jejich neustálou podporu, trpělivost a porozumění při celé době mého studia. Nakonec bych chtěla poděkovat svému příteli za to, že mi byl vždy cennou oporou během celého procesu psaní bakalářské práce, za což mu ze srdce děkuji.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské/diplomové práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

OBSAH

ÚVOD.....	10
I TEORETICKÁ ČÁST	11
1 PŘECHOD Z MATEŘSKÉ ŠKOLY DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY	12
1.1 ELEMENTY ŠKOLNÍ ZRALOSTI A PŘIPRAVENOSTI	12
1.1.1 Možnosti a varianty vstupu do školy	14
1.2 NÁVAZNOST PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ NA DALŠÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	15
1.3 ALTERNATIVY V PRIMÁRNÍM VZDĚLÁVÁNÍ	17
2 DETERMINANTY VSTUPUJÍCÍ DO VOLBY ZÁKLADNÍ ŠKOLY	22
2.1 GEOGRAFICKÁ POLOHA A DOSTUPNOST ZÁKLADNÍ ŠKOLY	22
2.2 VZDĚLÁVACÍ FILOZOFIE A METODIKY	23
2.2.1 Vzdělávací přístup základní školy	23
2.3 VYBAVENÍ A PROSTŘEDKY ZÁKLADNÍ ŠKOLY	24
2.4 BEZPEČNOST A KLIMA ŠKOLY.....	25
2.5 REPUTACE ZÁKLADNÍ ŠKOLY	26
3 PSYCHOSOCIÁLNÍ ASPEKTY RODIČOVSKÉHO ROZHODOVÁNÍ.....	27
3.1 RODIČE DĚTÍ PŘEDŠKOLNÍHO VĚKU	27
3.2 SOCIÁLNÍ ASPEKTY VOLBY ZÁKLADNÍ ŠKOLY	28
3.3 EMOCIONÁLNÍ ASPEKTY ROZHODOVÁNÍ.....	28
3.4 SOCIOKULTURNÍ A EKONOMICKÉ ASPEKTY RODIČŮ.....	29
3.5 SPOLUPRÁCE A KOMUNIKACE MEZI AKTÉRY VZDĚLÁVACÍHO PROCESU.....	30
4 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI.....	32
II PRAKTICKÁ ČÁST	33
5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU	34
5.1 CÍLE VÝZKUMU	34
5.2 VÝZKUMNÉ OTÁZKY	34
5.4 POPIS A VÝBĚR PARTICIPANTŮ.....	35
5.5 SBĚR A ANALÝZA DAT	36
6 INTERPRETACE DAT	37
6.1 LOKALITA A ZDROJ INFORMACÍ	38
6.2 DŮLEŽITOST KVALITY A STRATEGIE VZDĚLÁVÁNÍ.....	40
6.3 SOCIÁLNÍ INTERAKCE A KOMUNITNÍ SOUDRŽNOST	43
6.4 INDIVIDUÁLNÍ PŘEDSTAVA O ZÁKLADNÍ ŠKOLE.....	46
6.5 NA VYBAVENÍ ŠKOLY ZÁLEŽÍ	48

7	ZÁVĚRY VÝZKUMU	50
7.1	DOPORUČENÍ PRO PRAXI.....	52
	ZÁVĚR	54
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	55
	SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	60
	SEZNAM TABULEK.....	61
	SEZNAM PŘÍLOH.....	62

ÚVOD

Volba základní školy představuje nejen pro rodiče, ale hlavně pro děti významný milník, spojený s mnoha rozhodnutími a otázkami. V tomto kontextu získává volba základní školy zvláštní význam, neboť ovlivňuje vzdělávací trajektorii dítěte a má dlouhodobý dopad na jeho vývoj. Tato bakalářská práce se soustředí na proces volby základní školy z perspektivy rodičů, přičemž jejím hlavním cílem je popsat aspekty, které ovlivňují rozhodování rodičů ohledně výběru základní školy pro jejich děti předškolního věku. Toto téma bylo zvoleno z důvodu jeho aktuálnosti, protože rodiče se každým rokem potýkají s touto důležitou volbou. Věřím, že tato práce bude mít přínos nejen pro učitele mateřských škol, kteří mohou rodičům poskytnout cenné rady při rozhodování, ale také pro samotné rodiče, kteří si díky ní mohou rozšířit povědomí o dostupných alternativách a lépe zvážit, která škola by nejlépe vyhovovala potřebám jejich dítěte.

Teoretická část práce je rozdělena do tří hlavních kapitol. První kapitola se zaměřuje na klíčové aspekty přechodu dítěte z mateřské školy do základní školy, jako je školní zralost, proces zápisu do první třídy, možnosti odložení školní docházky a předčasného vstupu do základní školy. Dále se zabývá spojitostí mezi předškolním vzděláváním a uvádí různé alternativy v oblasti primárního vzdělávání. Druhá část se detailněji zabývá konkrétními determinanty, které ovlivňují volbu základní školy, zatímco třetí část se věnuje psychosociálním aspektům rodičovského rozhodování.

V praktické části se snažím odpovědět na hlavní otázku a dílčí otázky, které jsem si stanovila na začátku práce díky polostrukturovaným rozhovorům s rodiči dětí předškolního věku. Díky otevřenému kódování jsem si stanovila 5 základních kategorií, které rozepisují a uvádím výňatky z rozhovorů, které se shodují s kategorií. Na závěr bakalářské práce shrnuji výsledky výzkumu a uvádím doporučení pro rodiče dětí předškolního věku a učitele mateřských škol.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 PŘECHOD Z MATEŘSKÉ ŠKOLY DO ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Přechod z mateřské školy do základní školy je podle publikací od Gregera (2015) a Simonové se Strakovou (2015) velkým mezníkem nejen pro samotné děti, ale zároveň i pro jejich zákonné zástupce. Přechod do základní školy je zlomový a také časově náročný úsek, na který je potřeba dítě dobře připravit, a to nejen mateřskou školou, ale i zákonnými zástupci. Ti se musí rozhodnout, jakou základní školu pro dítě zvolí nebo jestli se rozhodnou pro jinou variantu – odklad školní docházky. Obě tyto rozhodnutí mohou zásadně ovlivnit budoucí počínání dítěte.

Dle Viskovič (2018) jsou při přechodu do základní školy na děti kladeny nejrůznější požadavky, mezi které patří dodržování školního řádu nebo plnění svých povinností. Pro děti může být přechod stresující záležitostí. Zjišťování informací o škole, prohlídka instituce nebo včasná aklimatizace může dětem pomoci předcházet nepříznivým situacím, které se během přechodu do základní školy mohou u dítěte vyskytnout.

1.1 Elementy školní zralosti a připravenosti

Školní zralost a připravenost donedávna vyjadřovaly stejný význam, jak zmiňuje Tomášová (2012), ale v dnešní době tyto dva pojmy rozlišujeme. Školní zralost se zabývá biologickou stránkou dítěte a jeho vrozených předpokladů, naopak školní připravenost se rozvíjí postupně, díky příznivému prostředí. Jucovičová a Žáčková (2014, s. 24) ve své publikaci vymezují pojem školní připravenost jako soubor vědomostí, dovedností a návyků, který má mít dítě osvojené už před nástupem do základní školy. Školní zralost identifikují jako „*způsobilost dítěte k absolvování školní výuky*“.

Podle Šulové (2014) se školní zralost vyznačuje spojením tří nejdůležitějších složek. Jedná se o fyzickou, psychickou a sociální zralost, kdy psychickou a sociální zralost hodnotí školní psycholog nebo pedagogicko-psychologická poradna, naopak fyzickou zralost hodnotí dětský lékař. Za nejvýznamnější část fyzické zralosti se považuje tělesná zralost. Pokud je dítě menšího vzrůstu, nebo je celkově slabší v některých fyzických aspektech, je pravděpodobné, že bude mít větší problémy s únavou, s výskytem bolestí zad z nošení aktovky, či se bude potýkat s nemocnostmi. Nemocnost způsobuje velký počet zameškaných hodin, kvůli kterým musí dítě učivo dohánět. Rozvinutá centrální nervová soustava podporuje u dítěte psychickou zralost, tato zralost by se u dítěte měla projevit přiměřenou úrovní pozornosti, paměti, fantazie, ale i komunikace. Dítě by se mělo dokázat vyjádřit, soustředit se na daný úkon déle než pět minut či být odolné vůči náporu z okolí.

Sociální zralostí se rozumí orientace ve třídě a škole, větší samostatnost, jak v hygieně, tak v sebeobsluze, přenesení se přes neúspěch, schopnost dítěte začlenit se do kolektivu, přijmout roli školáka, akceptovat autoritu učitele a osamostatnit se z vazby na rodiče nebo zákonného zástupce (Jucovičová, 2014). Také Šulová (2014) ve své publikaci *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka* zmiňuje, že se sociální zralost pojí s emocionální zralostí. Zralý žák by měl být schopen vnímat autoritu učitele a dospělého, dodržovat pravidla stanovená komunitou a měl by si být vědom, že jeho chování ovlivňuje nejen jeho, ale i široké okolí. V rámci sociální zralosti je zahrnuto prosociální chování, díky kterému dítě dokáže sdílet zážitky nebo pomáhat ostatním.

Pokud dítě prokáže, že je dostatečně zralé a způsobilé na další stupeň vzdělávání, čeká ho zápis do první třídy. Na tuto událost se připravuje nejen dítě, ale i celá jeho rodina spolu s učitelkou mateřské školy a učitelkou základní školy (Tomášková, 2012). Organizaci zápisu má zpravidla na starost budoucí učitelka první třídy, tudíž zápisy mohou na každé základní škole vypadat jinak. Nejideálnější situací je, když je u zápisu přítomna nejen učitelka budoucích prvňáčků, ale také učitelka mateřské školy. Podle Bejdákové (2018) je dětem lépe, pokud mají u zápisu někoho dalšího, koho znají. Základní školy mohou volit různé formy ověřování dovedností a schopností dětí předškolního věku. Jucovičová (2014) se Šulovou (2014) zjistily, že větší množství škol využívá Jiráskův test školní zralosti neboli orientační test školní zralosti, kdy má dítě za úkol nakreslit obrázek, napodobit psací písmo nebo si popovídat s učitelem. Některé základní školy pojmají zápis jako hru, kdy dítě pomocí hravých činností prokazuje svoje schopnosti.

Pokud naopak dítě neprojevuje dostatečnou zralost ve školním prostředí, lze to charakterizovat jako případ školní nezralosti. Školní nezralost definuje Šulová (2014) jako stav, který je v kontrastu se školní zralostí, přičemž nejde pouze o jednoduchý opak, ale o komplexní nedostatek určitých schopností potřebných pro úspěšnou adaptaci ve školním prostředí. Mezi již zmíněné nedostatky patří zrakové a sluchové vnímání, neschopnost koncentrovat se na činnost či nedostatečná motivace k učení. Všechny tyto nedostatky brání k rozvoji dalších oblastí jako je čtení, psaní, počítání. V případě, že dítě nastoupí do základní školy i přes svou nezralost, může to vést ke stresu a vyčerpání. Pokud je dítě nezralé v oblasti sociálního chování, často dochází k obtížnému začleňování do kolektivu.

1.1.1 Možnosti a varianty vstupu do školy

V případě, že se dítě jeví jako nezralé, může zákonný zástupce požádat školu o odložení základní povinné školní docházky. Pouze zákonný zástupce má právo požádat o odklad. Vlčková (2017) popisuje, že odklady jsou v dnešní době běžné, a počet odkladů školní docházky každoročně narůstá. Většina rodičů požaduje odklad pro své dítě z jednoho prostého důvodu, a to z toho, aby mu prodloužili dětství. Nicméně by toto období mělo být využito pro zlepšení oblastí, které zapříčinily nezralost dítěte. V rámci projektu CLoSE (Czech Longitudinal Study in Education) byl prováděn výzkum, který se týkal odkladu školní docházky. Bylo zjištěno, že mezi nejčastější důvody odkladu školní docházky patří strach z neúspěšnosti dítěte v dalším vzdělávání. Rodiče si myslí, že odklad školní docházky později dítěti prospěje jak ve známkování, tak v celkovém procesu začleňování. Mezi další důvody týkající se celkové nezralosti dítěte Greger (2015) řadí například grafomotoriku, neznalost geometrických tvarů, nedostatečně rozvinuté komunikační dovednosti či špatný zdravotní stav. S odkladem školní docházky se také pojí určitá rizika, které mohou mít vliv v pozdějším vývoji dítěte. Odkladem školní docházky se může stát, že dítě bude mít nad ostatními dětmi výhodu, nicméně se to může po čase změnit, dítě to nemusí postřehnout a může naopak začít zaostávat. Mezi další možná rizika můžeme zařadit fakt, že dítě s odkladem vyrůstá s dětmi, které jsou mladší než on sám. Výsledkem tohoto rizika je mentální zaostalost dítěte plynoucí ze situace odložené školní docházky. Podle dostupných informací Českého statistického úřadu nastoupilo ve školním roce 2022/2023 do 1. třídy celkem 21,8 % dětí po odkladu školní docházky. Celkově se tento trend nedaří snižovat a počet odkladů v posledních pěti letech neklesl pod 20 %, což je nejvíce v celé Evropě. Ani zavedení povinného předškolního roku nemělo vliv na snížení počtu odkladů školní docházky (ČSÚ, 2023).

Na druhou stranu vzdělávací systém umožňuje vstoupit dítěti do procesu základního vzdělávání předčasně, a to dětem, které jsou vyzrálé a oslaví své šesté narozeniny v průběhu první třídy. Průcha (2013) upozorňuje na skutečnost, že žák, který předčasně vstupuje do základní školy, bude mít díky nízkému věku větší problém s přechodem do kolektivu starších spolužáků. Z praktického hlediska se tak může mezi žáky objevit věkový rozdíl až dvou let, jelikož žák s odkladem může mít 7 let, proti tomu žák, který šel do procesu vzdělávání předčasně, zatím nedovršíl 6 let. Nevýhoda předčasného vstupu do školního vzdělávání je v tom, že žák byl předtím považován za výjimečného a nadaného. Během prvního roku vzdělávání se tato situace může změnit. Žák se může stát průměrným

až podprůměrným. To se může odrazit na jeho sebevědomí, se kterým může mít problémy delší dobu. V nejhorším případě nastane situace, kdy dítě opustí základní školu a vrátí se zpět do mateřské školy. Nejen v dítěti, ale i v rodičích to může vyvolat negativní pocity, jako je nezdar či zklamání.

1.2 Návaznost předškolního vzdělávání na další vzdělávání

Abychom dobře pochopili návaznost mezi mateřskou školou a dalším vzděláváním, je důležité popsat mateřskou školu a její fungování v České republice. Mateřská škola je typ předškolního vzdělávání, které se zaměřuje na vzdělávání dětí obvykle ve věku od 2 do 6 let. Od roku 2017 mají všechny děti, které dovršily věk 5 let, povinnost pravidelně docházet do mateřské školy. Někteří rodiče si vyberou raději formu individuálního vzdělávání v prostředí mimo mateřskou školu, než aby dítě umístili do vzdělávacího zařízení. Dítě je tedy vyučováno svým rodičem a do mateřské školy chodí pouze na ověření získaných znalostí v jednotlivých oblastech (MŠMT, 2021). Předškolní vzdělávání formuje nezbytný základ pro budoucí vzdělávací proces a napomáhá vyrovnávat rozdíly ve vývoji dětí před jejich nástupem do základní školy. Cílem je především poskytnout dětem pevný základ, aby byly připraveny pro úspěšné a radostné učení v budoucím školním prostředí. Mateřská škola podporuje individuální rozvoj v několika oblastech, ať už se jedná o rozvoj osobnosti, nebo přispívá k jejich zdravému emocionálnímu, intelektuálnímu a fyzickému růstu.

Mateřské školy se začaly rušit již více než před třemi dekádami, a to, jak uvádí Průcha (2013), z důvodu ekonomické a politické situace. Jedním z důvodů byla také nízká porodnost, tudíž byla nízká obsazenost některých mateřských škol. Nyní v roce 2023 se vyskytuje opačný problém. Mateřských škol je málo, ale dětí neustále přibývá. Proto je míst v mateřských školách nedostatek. Přednostní místo mají děti v místě bydliště a starší děti. I to je jeden z důvodů, proč rodiče nechávají děti doma – nedaří se jim dítě do mateřské školy umístit. Dojíždění do mateřské školy mimo místo bydliště může být bariérou pro umístění dítěte do předškolního vzdělávání.

V rámci této práce je důležité si představit také základní vzdělávání a jeho poslání. Základní vzdělávání je realizováno v základní škole, kterou je žák povinen navštěvovat. Pro společnost je základní škola klíčovým prvkem ve vzdělávání. Dvořák (2013) zmiňuje, že zkušenosti a dovednosti ze základního vzdělávání jsou základem pro další všeobecný rozvoj jedince. Žák chodí do základní školy po dobu 9 let. Nejdříve navštěvuje první stupeň, který se týká 1.-5. třídy, a poté přechází na druhý stupeň, kde se nachází 6.-9. třída. Většina

děti navštěvuje druhý stupeň totožné školy, kde se vzdělávaly doposud. Pokud dítě přestoupí na druhý stupeň do jiného města či školy, může pro něj být složité se začlenit do již vytvořeného a fungujícího kolektivu a pochopit jeho vnitřní komunikaci a pravidla.

Rozvoj sociálních vztahů u žáka základní školy je klíčovým prvkem vzdělávání, který připravuje žáky na úspěch v životě a pomáhá jim stát se aktivními a odpovědnými občany. Také podle RVP ZV (2023) se klade důraz na rozvoj sociálních vztahů v základním vzdělávání z několika důvodů. Rozvoj sociálních dovedností napomáhá ke spolupráci, kvalitnější komunikaci a s tím souvisí i dovednost řešit konflikty. Důležitý je i rozvoj emocionální inteligence dítěte. Žáci se učí rozumět svým vlastním emocím a emocím ostatních, což je klíčové pro budování silných a zdravých vztahů. Z hlediska občanského vzdělávání se dále žáci učí, jak se zapojit do společnosti a jak respektovat práva a svobody ostatních.

Přechod z mateřské do základní školy je zásadním okamžikem jak pro děti, tak i pro rodiče. V mateřské škole jsou rodiče pravidelně v kontaktu s učiteli svých dětí a mohou tak snadněji získávat zpětnou vazbu ohledně pokroku svých potomků. Naopak ve světě základní školy si musí žáci poradit v řadě oblastí sami. Prostředí základní školy klade na žáky vyšší nároky, co se týče samostatnosti a komunikace, ale i v mnoha oblastech jejich života. META (2023) popisuje, že začleňování dítěte z MŠ na ZŠ je komplexní proces, který vyžaduje pečlivou přípravu a spolupráci všech zúčastněných stran. Tento okamžik je významným mezníkem v jeho životě a jeho úspěšnost závisí na několika faktorech, které vymezila Vlčková (2017). První faktor je změna prostředí, kdy dítě přechází z relativně stabilního prostředí mateřské školy, kde je v každodenním kontaktu s učiteli a rodiči, do prostředí základní školy, kde se stává v mnoha oblastech samostatným. Základní škola klade na dítě větší nároky právě v oblasti samostatnosti a komunikace. Druhým v pořadí jsou nové povinnosti dítěte, mezi které patří například domácí úkoly. Dalším faktorem je míra přípravy na změnu – tedy vhodná příprava v posledním roce docházky do mateřské školy. Jedním ze stěžejních témat, jak již bylo zmíněno v předchozích kapitolách, je míra školní zralosti a připravenost dítěte. A v neposlední řadě úspěšnost přechodu závisí na spolupráci mezi rodinou, mateřskou školou a základní školou.

Spoluprací mateřské a základní školy při přechodu dítěte z MŠ na ZŠ i konkrétní možné aktivity v tomto procesu popisuje Benátská (2008). Ta navrhla organizaci spolupráce mezi MŠ a ZŠ formou projektu s konkrétními kroky a aktivitami. Cílem této spolupráce je pomoc dítěti přizpůsobit se novému prostředí a usnadnit jeho začlenění do kolektivu

základní školy. První oblastí je spolupráce vycházející ze strany mateřské školy, přičemž tato spolupráce může připravit děti na změny, které je čekají v základní škole například prostřednictvím návštěv prvních tříd. Na druhou stranu také základní škola může organizovat podobně zaměřené aktivity. Příkladem jsou dny otevřených dveří pro budoucí prvňáčky a jejich rodiče. Při zápisu dětí do 1. ročníku hraje spolupráce mezi mateřskou a základní školou klíčovou roli. Při základních školách se mohou zřizovat přípravné třídy, určené pro děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj, přednostně dětem s odkladem povinné školní docházky. Tyto třídy odpovídají preprimární úrovni vzdělávání ISCED 020.

Jak uvádí Syslová (2016), spolupráce mezi mateřskou a základní školou přispívá k adaptaci dítěte v 1. ročníku. Výsledkem by měly být aktivity podporující přípravu dítěte na požadavky a pravidla základní školy, činnosti poskytující podporu ke školní zralosti a školní připravenosti. Mohou to být vzdělávací prvky s tématem zápisu do základní školy. Podle ní je také vhodná zpětná vazba ze základní školy do mateřské o následné adaptaci dětí.

1.3 Alternativy v primárním vzdělávání

V dnešní době se čím dál více rodičů zajímá o to, do jaké základní školy své dítě umístí. A právě v současné době je bohatý výběr alternativních programů, které základní školy využívají. Každý rok přibývá počet dětí, které tyto alternativní školy navštěvují.

Alternativní vzdělávání se začalo projevovat a nabývat významu na začátku 20. století. Existuje několik typů alternativního vzdělávání, pro účely této bakalářské práce a v návaznosti na její praktickou část jsou zmíněny 3 nejznámější alternativní základní školy – a to Montessori, Waldorfská a Začít spolu. Všechny tyto tři vzdělávací programy propojují jednotné prvky – snaží se odlišit od klasických veřejných škol metodami, organizačními formami, komunikací mezi aktéry výchovně vzdělávacího procesu, způsobem výuky, ale i přístupu k dětem. Jak Montessori, tak Waldorfská škola nebo program Začít spolu mají mateřské i základní školy. Pokud rodič pro dítě vybere alternativní mateřskou školu, je velká pravděpodobnost, že v takovém vzdělávání bude dítě pokračovat i na prvním stupni (Průcha, 2013; Vališová, 2011). Tyto alternativní školy staví svou další činnost na cíli aktivně zapojovat nejen všechny žáky, ale i rodiče do procesu vzdělávání. Beníšková (2007) zmiňuje tyto alternativní školy, které zastávají názor, že by vzdělávání mělo dítě v první řadě zaujmout a motivovat. Rozvíjí jak samostatnost žáka, tak zároveň sociální dovednosti

s důrazem na spolupráci mezi ostatními. Odlišnost alternativních škol je i ve známkování, kdy učitelé děti hodnotí pouze slovně.

Hlavní přednosti alternativního vzdělávání shrnuje ve svém článku také Galová (2023). Jak uvádí, výhodou může být individualizace výuky. Ta je možná díky práci s menším počtem žáků v alternativní škole. Díky tomu se výuka lépe přizpůsobí individuálním potřebám dítěte, a to se pak učí ve svém vlastním tempu a na základě svých schopností. Velkou výhodou alternativních škol je rovněž způsob praktického a zážitkového učení. Děti jsou zapojeny do aktivit, které podporují jejich kreativitu, komunikační dovednosti a řešení problémů. Tak se proces učení stává pro děti zábavnějším a motivujícím. Jak dále uvádí Galová (2023), dalším přínosem alternativní výuky je podpora rozvoje sociálních dovedností prostřednictvím práce v týmu. Podpoří se tak nejen komunikační schopnosti, ale také respekt k názorům a přístupům ostatních. Alternativní vzdělávání může dle Beníškové (2007) přinést také některé nevýhody. Pokud žák pokračuje v dalším vzdělávání, které není alternativního zaměření, může mít problém se přizpůsobit běžnému školnímu prostředí, pravidlům nebo stylu učení. Nevýhodou pro rodinu dítěte může být také placení školného. U Montessori základní školy v Olomouci se může částka přiblížit až k 83 000 Kč ročně (Mezinárodní Montessori škola Olomouc, 2023).

Základní škola Montessori

Alternativní základní škola Montessori je vzdělávací instituce, která navazuje na pedagogický přístup vyvinutý italskou lékařkou a pedagožkou Marií Montessori. Její pedagogika klade důraz na respektování individuálních potřeb a na celkový rozvoj každého dítěte. Děti jsou povzbuzovány k samostatnému rozhodování a řešení problémů. Dále podporuje přirozenou zvědavost a touhu dítěte po poznání prostřednictvím interaktivních a praktických činností. To má za úkol podnětné prostředí, ve kterém se dítě vyskytuje a také didaktické pomůcky. Montessori pomůcky jsou navrženy tak, aby podporovaly analytické myšlení a jsou vytvořeny pro individuální manipulaci (Montessori, 2018).

Učitelé v Montessori školách působí spíše jako pozorovatelé, a jak zmiňuje Průcha (2013) poskytují žákům podporu a vedení, když to žáci vyžadují, ale nechávají jim prostor k samostatnému učení. S tím se taky pojí jejich motto: „*Pomoz mi, abych to dokázal sám.*“ Jedním z charakteristických rysů Montessori škol je věkově smíšené prostředí. Většinou jsou mateřské školy spojené se základní školou, a i proto jsou děti různých věkových skupin

umístěny do stejných tříd. Toto uspořádání umožňuje mladším dětem učit se od starších žáků. Žáci si mohou sami vybírat aktivity, na kterých chtějí pracovat, a trávit u nich tolik času, kolik je potřeba. Vališová (2011) ve své publikaci zmiňuje, že Montessori školy podporují silné vazby mezi žáky, učiteli a rodiči. Vzdělávací proces je vnímán jako společný úkol, ve kterém každý má svou roli a přispívá k rozvoji dítěte. Tento přístup zahrnuje aktivní zapojení rodičů do vzdělávacího procesu, čímž se posiluje vzájemné porozumění a spolupráce mezi školou a domovem. Rodiče jsou často zapojeni do různých školních aktivit a jsou povzbuzováni, aby se podíleli na vzdělávacích projektech a událostech, což umožňuje hlubší porozumění Montessori metodě a podporuje rodinné učení.

Waldorfská základní škola

Waldorfská škola je alternativní výchovně-vzdělávací program vyvinutý rakouským myslitelem a filosofem Rudolfem Steinerem na začátku 20. století. Tento přístup klade důraz na celkový a všestranný rozvoj osobnosti žáka a na posilování jeho sebevědomí. Snaží se uceleně rozvíjet nejen intelektuální schopnosti žáka, ale také praktické či manuální dovednosti a umělecké dovednosti dítěte (Keller, 2018).

Vyučování na základní Waldorfské škole je prováděno v epochách, které trvají přibližně 100-120 minut. Koncept epoch spočívá v intenzivním studiu jednoho předmětu po dobu několika týdnů (3-4 týdnů). Tato metoda podporuje hlubší porozumění tématu, což umožňuje vytvořit pevné základy v jakémkoliv vyučovacím předmětu. Výuka na Waldorfské škole se rozděluje na základní předměty, jako jsou matematika, literatura, chemie, fyzika, biologie, historie atd., a doplňkové předměty, jako je eurytmie, kde jsou řeč, různé zvuky a hudba vyjádřeny harmonickými pohyby. Při výuce se uplatňují metody skupinového a individuálního vzdělávání. Místo tradičních učebnic si žáci vedou vlastní epochové zápisníky, do kterých zaznamenávají učivo, které si osvojují zkušenostmi. Rodiče žáků se také aktivně podílejí na organizaci výchovně vzdělávacího procesu, například prostřednictvím projektů, slavností a výletů. Někteří rodiče se zapojují i do výuky a stávají se tak součástí třídy (Vališová, 2011).

Základní škola Začít spolu

Začít spolu neboli Step by Step je program založený v USA ve 20. století. Tento vzdělávací model se v České republice uplatňuje od roku 1994 prostřednictvím neziskové organizace Step by Step Česká republika, o.p.s. Program klade velký důraz na osobní přístup

k jednotlivým žákům a podporuje spolupráci mezi školou a rodinou. Rodiče se zapojují do školních činností, a tím si více prohlubují sociální vztahy mezi nimi a dětmi. V rámci tohoto programu se učitel proměňuje v průvodce, kdy žákům poskytuje činnosti podle jejich osobních potřeb. Hlavními principy programu Začít spolu jsou společné vzdělávání pro všechny děti, aktivní zapojení dítěte a učení v souvislostech. „*Začít spolu poskytuje při vzdělávání prostor, ve kterém se děti učí samostatně myslet, kde chyba je přirozenou součástí procesu učení stejně jako zodpovědnost za sebe sama a svoji práci.*“ (Step by Step Česká republika, o.p.s., 2023).

Začít spolu využívá takzvaná centra aktivit. Tyto centra jsou klíčovou součástí tohoto programu. Průcha (2013) s Vališovou (2011) popisují centra aktivit jako prostory nebo oblasti ve třídě (stolečky), kde žáci mohou provádět různé aktivity. Tato centra jsou organizována tak, aby podporovala samostatné učení a objevování, a jsou zaměřena na rozvoj různých dovedností a schopností. Každé centrum se zaměřuje na určitou oblast vzdělávání jako je čeština, matematika, přírodověda nebo výtvarné činnosti. Děti mají možnost vybrat si aktivitu, která je v danou chvíli nejvíce zajímá nebo odpovídá jejich individuálním potřebám a zájmům. V centrech aktivit mohou děti také spolupracovat, což vede k rozvoji sociálních vztahů.

Individuální vzdělávání

Individuální vzdělávání neboli homeschooling vzniklo ve 2. pol. 20. století v USA a dodnes je zde tato alternativní forma vzdělávání nejvíce využívána. Žáci jsou vzděláváni mimo tradiční školní prostředí, obvykle přímo v domácnosti. V České republice je možnost využívat individuální vzdělávání jako plnohodnotnou alternativu ke vzdělávání na základní škole dostupná od roku 2005. Týká se prvního a druhého stupně základní školy. Machovcová (2020) ve svém článku podotýká, že se neustále zvyšuje zájem o domácí vzdělávání. Podobně jako předchozí alternativní formy vzdělávání má také domácí vzdělávání své přínosy a úskalí (Vališová, 2011). Domácímu vzdělávání se věnují Hána (2019) a Machovcová (2020), kteří ve svých publikacích zmiňují, že domácí vzdělávání musí schválit ředitel školy, ve které je žák zapsán k plnění povinné školní docházky. Rodič, který doma učí své dítě, musí mít vystudovaný obor s maturitou, a i když se dítě učí doma, musí docházet 2x ročně na přezkoušení do školy z určitého učiva.

Ze studie Franklové (2015) můžeme zjistit, že rodiče preferují domácí vzdělávání pro svoje děti z několika důvodů. Domácí vzdělávání využívají i děti často nemocné, nadané

či děti s různým znevýhodněním. Patří sem například špatná zkušenost se školou, kam jejich dítě dříve chodilo. Velké množství rodičů volí domácí vzdělávání také proto, že nemají pozitivní vztah k systému vzdělávání a chtějí si své dítě vzdělávat sami, svými metodami a individuálním přístupem a takoví rodiče využívají i již zmíněné alternativní programy.

Dle Beníškové (2007) tento koncept vzdělávání poskytuje dětem bezpečné prostředí. Výuka může začít v jakémkoliv čase, ale je dobré si nastavit nějakou rutinu. Franklová (2015) poukazuje na plasy domácího vzdělávání tím, že díky rodinnému prostředí můžeme podporovat učení prostřednictvím každodenních aktivit a zároveň posilovat rodinné vztahy. Výuka však neprobíhá pouze doma. Žáci jezdí s rodiči na různé výlety, exkurze, památky, a tím si lépe propojují teorii s praxí. Rodiče mají příležitost se více věnovat celkovému rozvoji dítěte a žák je veden k zodpovědnosti a samostatnosti. Nicméně se i s domácím vzděláváním pojí určitá rizika a argumenty, proč se lidé bojí využívat tuto alternativu. Když domácí vzdělávání probíhá mimo tradiční školní prostředí, je důležité zajistit, aby děti měly příležitosti k rozvoji sociálních vztahů. Pro domácí vzdělávání je klíčové, aby děti nebyly izolovány od svých vrstevníků. Tomu mohou napomoci různé zájmové kroužky nebo ostatní rodiny s dětmi, kteří již využívají domácí vzdělávání. I Beníšková (2007) uvádí další problémy domácího vzdělávání, kterými jsou finanční prostředky. Jakmile se rodič rozhodne učit své dítě doma, většinou obětuje své zaměstnání i svůj plat. Také zajišťuje spoustu pomůcek, nebo platí učitele, kteří vyučují předmět, na který rodič nemá dostatečné odborné znalosti.

2 DETERMINANTY VSTUPUJÍCÍ DO VOLBY ZÁKLADNÍ ŠKOLY

Při rozhodování o výběru budoucí základní školy při přechodu dítěte z mateřské školy na základní školu existuje řada determinantů, které by měly být uplatňovány s ohledem na specifické podmínky konkrétní školy a jsou v kompetenci ředitelky či ředitele dané školy. K tomuto tématu Česká školní inspekce vydala metodická doporučení pro vedení škol. Cílem těchto doporučení je poskytnout konkrétní náměty pro podporu dětí při přechodu z MŠ na ZŠ, a to směrem k žákům, rodičům, mateřským a základním školám, pedagogům a dalším aktérům školního prostředí. Volba základní školy je pro rodiče jedním z nejvýznamnějších rozhodnutí, které ovlivňuje nejen vzdělání, ale i celkový rozvoj jejich dětí (ČŠI, 2023). Shiferaw a Kenea (2024) ve svém článku zmiňují, že pro rodiče je důležitá nejen kvalita školy, ale i speciální programy nebo vybavení a prostředky školy. Tato kapitola se věnuje různým determinantům, které rodiče zvažují a uplatňují při výběru vhodné základní školy pro své děti.

2.1 Geografická poloha a dostupnost základní školy

Mezi hlavní determinant, který vstupuje do volby základní školy, je vzdálenost a poloha školy od místa bydliště. Rodiče se rozhodují primárně podle toho, jak daleko se škola nachází od domova. V roce 2022 se podle dotazníku Mapa školy rozhodovalo podle blízkosti školy více než 70 % rodičů. Jak uvádí autor článku Wagner (2022), rodiče preferují školy, které se nacházejí blízko bydliště, aby minimalizovali čas a náklady na dopravu. Rodiče chtějí, aby škola byla v docházkové vzdálenosti, což umožňuje dětem chodit do školy pěšky. Zároveň budou u dětí podporovat jejich zdraví, samostatnost a zodpovědnost. Pokud není základní škola v docházkové vzdálenosti, rodiče a děti využívají další možnosti dopravy. Některé děti jezdí do základní školy MHD nebo je rodiče vozí autem. Důležitá je dostupnost školy prostřednictvím veřejné dopravy, jako jsou autobusy, tramvaje nebo vlaky. Rodiče hledají informace o spojích, frekvenci a bezpečnosti trasy. Pro rodiny, které jsou závislé na vlastním vozidle, je důležitá snadná dostupnost školy autem a dostatečné parkovací možnosti.

S geografickou polohou a dostupností se pojí bezpečnost cesty do školy. Dle Simonové (2017) rodiče vyhledávají takové trasy, které se jeví jako bezpečné – trasy mají přechody pro chodce, jsou dobře osvětlené, nebo mají chodníky. S tím se pojí taky nízký provoz na pozemní komunikaci. Ze začátku rodiče chodí s dětmi, aby si byli jistí, že žádné nebezpečí jejich dětem nehrozí. Později už nechávají děti, ať chodí do základní školy samy.

Základní škola, která je nejbližší bydlišti, je tzv. spádová základní škola. Tato škola má povinnost přijmout dítě do procesu vzdělávání. Výhodou spádové školy není jen blízká vzdálenost u bydliště, ale zajišťuje také větší propojení dítěte s místní komunitou. Dítě má již z mateřské školy kamarády, kteří většinou do stejné spádové školy nastupují. Tyto děti bývají často také i sousedé, a tak mohou do základní školy docházet se svými vrstevníky společně. Navíc často dítě tráví se svými spolužáky také volný čas po školním vyučování. Pokud v minulosti probíhala spolupráce místní MŠ a ZŠ, dítě může nastoupit do známého prostředí a zná široké okolí místa bydliště (Beníšková, 2007).

2.2 Vzdělávací filozofie a metodiky

Výběr základní školy je klíčové rozhodnutí, které formuje vzdělávací směr dítěte a může mít dlouhodobý vliv na jeho životní cestu. V současné době jsou rodiče aktivními účastníky tohoto rozhodování a dochází také k zapojení dětí do tohoto procesu. Rodiče si stále více uvědomují, že volba základní školy má významný vliv nejen na aktuální vzdělávací úroveň dítěte, ale také na formování charakteru, hodnot a dovedností dítěte, což se promítá do jeho celkového životního vývoje. Rodiče dnes mnohdy vnímají výběr základní školy jako investici do budoucnosti svých dětí. Zvažují nejen akademické výsledky, ale také prostředí, ve kterém se dítě bude rozvíjet jako jedinec. Hledají školy, které podporují nejen vzdělávání, ale také osobnostní růst, sociální dovednosti a rozvoj charakteru, což je mnohdy stejně důležité jako akademické získávání vědomostí. Je zde snaha najít pro své dítě optimální prostředí, kde se bude cítit podporováno a kde bude mít příležitost rozvíjet svůj potenciál a získávat klíčové dovednosti pro budoucí život. Výběr školy rodiči často závisí na tom, jak se její vzdělávací filozofie shoduje s jejich vlastními hodnotami a představami o vzdělávání. Rodiče hledají školu, která nejen poskytne jejich dětem kvalitní vzdělání, ale také podporuje osobní a sociální rozvoj jejich dítěte (Simonová, 2017).

2.2.1 Vzdělávací přístup základní školy

Různé školy mohou uplatňovat různé vzdělávací přístupy, například již zmíněné Montessori, či Waldorfské vzdělávání, ale jsou zde také tradiční vzdělávací programy nebo podpora projektově orientovaného učení. Dvořák (2013) k tomu tématu dodává, že rodiče mohou preferovat určitý styl vzdělávání, který odpovídá potřebám a stylu učení jejich dítěte. Pokud je to tedy možné, měl by se rodič společně s dítětem zajímat o konkrétní vzdělávací program na dané základní škole. Dnes již běžně školy informují o vzdělávacím programu na svých webových stránkách, popřípadě seznamují rodiče se vzdělávacím programem na osobních

schůzkách. Základní školy v České republice v poslední době nabízí speciální vzdělávací programy nebo jejich zaměření, kdy reflektují různé zájmy a potřeby dětí. Snaží se poskytnout žákům více než jen standardní vzdělávací osnovu a přístup. Pomáhají identifikovat a rozvíjet individuální talenty, zájmy a schopnosti žáků, což může mít významný vliv na jejich motivaci a výsledky ve škole i mimo ni. Školy se tak stávají prostředím, kde se dítě cítí podporováno ve svém rozvoji a má možnost objevovat svůj potenciál v oblastech, které jej opravdu zajímají.

Jak uvádí Galová (2023), tak základní školy mohou nabízet speciální vzdělávací programy, jako jsou jazykové zaměřené, sportovně zacílené, vědecko vzdělávací činnosti, matematické specializace, umělecké programy nebo programy pro nadané žáky. Jazykově zaměřené ZŠ poskytují intenzivní výuku cizího jazyka, často od útlého věku, aby žáci získali hluboké porozumění a dovednosti v daném jazyce. Vědecké, technologické a matematické programy se zaměřují na praktické aplikace vědy, matematiky a moderních technologií, což podporuje u dětí rozvoj kritického myšlení a tvůrčího řešení problémů. Umělecké programy dávají prostor pro rozvoj kreativity a estetického smyslu žáků skrze různé formy umění a designu. Programy pro nadané žáky se často zaměřují na intelektuální výzvy a rozvoj schopností těchto dětí prostřednictvím vyšší úrovně vzdělávacích materiálů a projektů (META, 2023).

Dalším důležitým faktorem je individuální přístup ke každému žákovi. Rodiče hledají školy, které respektují jedinečnost každého dítěte, jeho silné stránky, zájmy a potřeby. Zároveň je důležité přizpůsobení učebního plánu a poskytování podpory v oblastech, kde má dítě potíže. I rozvíjení spolupráce mezi dětmi, schopnost pracovat v týmu, komunikovat a řešit konflikty jsou klíčové dovednosti nejen pro další stupeň vzdělávání, ale i pro budoucí život (Simonová, 2015).

2.3 Vybavení a prostředky základní školy

Každá základní škola má své specifické prostředí a podmínky, které jsou klíčové při výběru školy pro dítě při přechodu z mateřské školy. Těmi jsou jak fyzické prostředí školy, jako je vzhled tříd a počet žáků v nich, tak materiálové a technické vybavení a pedagogické prostředky, včetně výukových technologií, například IT vybavení. Standardem je také podpora dětí se speciálními vzdělávacími potřebami a rozvoj mimořádných vloh žáků. Kromě standardních ukazatelů kvality, jako je vzdělání učitelů nebo dostupnost je důležitá také rozmanitost výukových pomůcek (Kampichler, 2018).

Rodiče oceňují školy, které nabízejí kvalitní materiální vybavení, včetně dobře vybavených učeben a audiovizuální techniky. Moderní technologie a inovativní výukové metody, jako jsou interaktivní tabule a digitální učební materiály, jsou rovněž důležité, stejně jako prostředí podporující kreativitu, kritické myšlení a spolupráci. Důležité jsou i aktivity mimo učebnu, jako jsou exkurze, sportovní a umělecké kroužky, které rozšiřují vzdělávací zkušenost a podporují celkový rozvoj dětí. Jak uvádí studie Dačevové (2022), z dalších prostředků se ukázalo, že rodiče se zajímají také o praktické fungování školy, zda je součástí školní družina a jak je provozována, či jaký je způsob stravování ve škole. Rozhodující je také nabídka zájmových kroužků a školních klubů. Mnoho rodičů navštíví základní školy osobně spolu s dítětem, aby si udělali vlastní obrázek o prostředí a vybavení školy (Wagner, 2022).

2.4 Bezpečnost a klima školy

V souladu s ustanovením § 29 odst. 2 zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon, 2023), má škola povinnost zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech, podle podmínek upravených v školním řádu. (§ 30 odst. 1, písm. c) zákona č. 561/2004 Sb.) Toto zahrnuje fyzickou bezpečnost ve školních budovách i na školním pozemku, bezpečnost při školních aktivitách a výletech, a také psychickou bezpečnost dětí, což je pro rodiče klíčová jistota, že jejich dítě bude v bezpečí po celou dobu pobytu ve škole (Beníšková, 2007).

Důležitým faktorem při rozhodování o výběru základní školy je také klima školy, které není náhodným jevem, ale vytváří se dlouhodobým působením. Dle Holečka (2015) se klima projevuje v kvalitě komunikace mezi všemi účastníky vzdělávacího procesu a ustálených formách chování založených na sdílených hodnotách a pravidlech. Školní klima, popsané v odborné literatuře jako celková atmosféra vytvořená mezilidskými vztahy a sociálními interakcemi, ovlivňuje sociální chování žáků, jejich motivaci a výsledky učení. Když vstoupíte do prostředí školy nebo třídy, ihned na vás začne působit. Prostředí může inspirovat nebo naopak znepokojit, a kvalitní mezilidské vztahy jsou v tomto prostředí klíčové. Gillernová (2012) poukazuje, že je pro učitele a žáky školní atmosféra každodenní záležitostí, která může být důvodem, proč do školy chodí rádi nebo neradi. Vzájemné porozumění mezi pedagogickým sborem a žáky je důležité pro vytváření pozitivního školního klimatu. Toto klima je tvořeno jak pozitivními aspekty, jako jsou vzájemná pomoc,

soudržnost a spolupráce, tak negativními, jako jsou konflikty, pomluvy a nedůvěra. Pozitivní klima můžeme sledovat různými testy nebo pozorováním (Čapek, 2010; Koťátková, 2014).

2.5 Reputace základní školy

Rodiče často hledají školy s dobrou pověstí v oblasti kvality vzdělávání, což zahrnuje akademické výsledky, kvalitu učebních plánů a programů, a kvalitu učitelského sboru. Tato pověst je pro část veřejnosti důležitým prvkem, který určuje budoucí úspěšnost žáků při přechodu na střední vzdělávání. Rodiče mohou využít dnů otevřených dveří na základních školách k ověření těchto informací a často rozhoduje konkrétní reference na učitele budoucích prvňáčků. Zkušenosti a názory jiných rodičů mají velkou váhu při rozhodování o výběru základní školy (ČSI, 2023).

Pověst školy, chápána jako sdílený názor na její kvalitu mezi širším společenstvím, se odráží v pozitivních i negativních referencích, recenzích a prestiži školy. Podle Simonové (2017) rodiče hledají informace o škole, které poskytují například jiní rodiče, a jejich názory pak často sdílejí na svých sociálních sítích nebo při klasické komunikaci. Hodnocení kvality výuky, kvalifikace učitelů, úspěchy žáků a další faktory formují vnímání školy jako celku. Rodiče mohou porovnávat základní školy na základě jejich akademických výsledků, speciálních programů, které nabízejí, nebo podle sociálního a kulturního prostředí. Beníšková (2007) uvádí, že se pověst školy může pojít s několika otázkami. Jedna z nich může mít takové znění: "Jaký je názor na kvalitu a vzdělání dané školy?" Tato otázka zahrnuje hodnocení kvality výuky, kvalifikaci učitelů, úspěchy žáků nebo širokou škálu kroužků, které nabízejí. Toto srovnání je zásadní, protože umožňuje rodičům vybrat školu, která nejlépe odpovídá jejich očekáváním a potřebám jejich dítěte. Škola s dobrou pověstí by měla podporovat nejen intelektuální rozvoj studentů, ale také jejich sociální, emocionální a fyzický růst.

Pro zvýšení povědomí o škole by se školy měly více otevírat veřejnosti, což znamená poskytovat více příležitostí se zapojovat veřejnost do školního prostředí. Toto zapojení by nemělo být omezeno pouze na tradiční akce, jako jsou dny otevřených dveří, ale mohou nabízet vzdělávací aktivity nebo kroužky v odpoledních hodinách, které by byly otevřeny jak pro žáky, tak pro širší komunitu. Toto rozšíření přístupu by mohlo přispět k lepšímu porozumění veřejnosti o fungování školy a zároveň by to mohlo zvýšit její prestiž a schopnost konkurovat dalším základním školám (Dačevová, 2022).

3 PSYCHOSOCIÁLNÍ ASPEKTY RODIČOVSKÉHO ROZHODOVÁNÍ

V návaznosti na předchozí kapitolu se v této seznámíme i se sociokulturními, emocionálními, ale také ekonomickými aspekty, které ovlivňují rodičovské rozhodnutí při volbě základní školy pro dítě předškolního věku. Tato kapitola také zkoumá role a povinnosti zákonných zástupců a jejich vliv na výběr základní školy, jejich očekávání od současné školy a strategie, které při výběru základní školy převažují při rozhodování. V této kapitole je zmíněná i spolupráce a komunikace mezi aktéry výchovně – vzdělávacího procesu. Pro tuto práci budu využívat termín „rodič“ namísto zákonného zástupce.

3.1 Rodiče dětí předškolního věku

Rodina je zobrazena jako klíčový prvek v životě dítěte a je prvním prostředím, se kterým se dítě setkává. Dnešní rodina, v porovnání s tradičními hodnotami z minulosti, zahrnuje novodobé faktory. Mezi ně řadíme například starší věk rodičů při narození prvního dítěte. Ten se pohybuje okolo 30 až 31 let (NZIP, 2024; Opravilová, 2016). Také v České republice ubývá v dlouhodobém kontextu počet sňatků. Rovněž roste počet dětí vyrůstajících v neúplných rodinách, což je mimo jiné důsledkem zvyšující se míry rozvodů. To má za následek menší stabilitu rodinného prostředí (ČSÚ, 2023). V České republice je rodičovská odpovědnost právně definována novým občanským zákoníkem (Zákon č. 89/2012 Sb.), který stanovuje, že oba zákonní zástupci (dále používám termín rodiče) nesou odpovědnost za výchovu a péči o své děti. Tento právní rámec poskytuje rodičům jasná práva a povinnosti ve vztahu k výchově svých dětí, zdůrazňuje význam rodiny a podporuje aktivní zapojení rodičů do vzdělávacího procesu jejich dětí (Kaiserová, 2013).

Z pohledu školského zákona (Zákon č. 561/2004 Sb., 2004), mají v České republice rodiče právo a odpovědnost vybrat si základní školu pro své dítě. Nejen Simonová (2017), ale i Dačevová (2022) zmiňují, že tento proces výběru školy je významným životním krokem, který je často doprovázen vysokými očekáváními-jak ze strany dětí, tak zejména rodičů. Rodiče porovnávají své subjektivní představy o "dobré škole" a hledají prostředí, které nejlépe vyhovuje potřebám a ambicím jejich dětí. Rodičovské představy a vliv na děti hrají klíčovou roli v tomto procesu. Očekávají, že jejich děti budou mít určité vlastnosti a chování, což může mít jak pozitivní, tak negativní dopad na rozvoj dítěte. Tento tlak a očekávání mohou vést k různým emocím.

Při volbě školy se rodiče mohou setkat s vlastními zkušenostmi ze školství, které mohou ovlivnit jejich rozhodnutí. Jak Simonová (2017) sděluje ve své publikaci, tak se někteří rodiče rozhodnou nevolit školu ve svém okolí, aby ochránili své děti před negativními vlivy. Jiní rodiče naopak preferují, aby se jejich děti s těmito vlivy setkaly. S dnešní rozsáhlou nabídkou různých typů škol, včetně speciálních, soukromých a státních škol, rostou i rozdílné názory rodičů na to, jaké vzdělání je pro jejich děti nejlepší. Tato různorodost nabídky vzdělávacích institucí přináší rodičům daleko větší rozmanitost možných přístupů ke vzdělávání. Každý typ základní školy má své vlastní charakteristiky a nabízí specifické vzdělávací programy, filozofie vzdělávání a prostředí, což vede k různým názorům rodičů na to, který aspekt je pro jejich dítě ten nevhodnější (Kaiserová, 2013).

3.2 Sociální aspekty volby základní školy

Současně je ze sociálního hlediska patrné, že mnoho dětí dává přednost návštěvě základní školy v blízkosti svého bydliště. Jejich rozhodnutí je často motivováno snahou o vytváření sociálních vazeb a interakcí se spolužáky ve svém okolí. Patří to k důležitým aspektům výběru, protože pro děti je klíčové cítit se součástí komunity ve škole a budovat pevné vztahy s ostatními dětmi. Tento trend zdůrazňuje i ve své publikaci Bednářová (2022), že pro děti není důležité vzdělání samotné, ale váhu má i prostředí, ve kterém se učí, to znamená prostředí, kde mohou tvořit svá přátelství a být součástí komunity.

3.3 Emocionální aspekty rozhodování

Rozhodnutí, které dnes uděláme, může ovlivnit jak naši osobnost, tak celý náš život. Proto je přirozené, že se snažíme naučit rozhodovat se co nejefektivněji, abychom předešli špatným volbám nebo obavám z neisté budoucnosti. V dnešní době se klade důraz na rozhodovací proces, který podporuje naše dlouhodobé pohodlí a spokojenost neboli rozhodnutí, jež jsou v souladu s našimi základními hodnotami a často i skrytými potřebami. Abychom se mohli rozhodovat tímto způsobem, je důležité se naučit efektivně využívat naši intuici (Vajdová, 2019).

Když se obáváme a odkládáme rozhodnutí, stává se proces rozhodování méně plynulým a často méně efektivním. Schautová (2016) popisuje, že tento strach a váhání mohou být způsobeny nejistotou, nedostatkem informací, nebo obavami z možných negativních důsledků. Negativní pocity, které z této situace vyplývají, mohou vést k napětí a stresu, což oslabuje naši schopnost ovládat se, racionálně myslet a učinit promyšlené rozhodnutí.

Tento stav může dále zhoršovat situaci, protože čím déle rozhodnutí odkládáme, tím větší může být stres a úzkost. Na druhé straně, pozitivní emoce, jako je klid, radost nebo spokojenost, mohou výrazně přispět k lepšímu a efektivnějšímu rozhodovacímu procesu. Když jsme v dobré náladě, naše mysl je otevřenější, flexibilnější a schopnější kreativního myšlení. To umožňuje přístup k širší škále možností a alternativ a pomáhá nám lépe zvážit všechny aspekty situace. Pozitivní emocionální stav nám umožňuje lépe se soustředit na klíčové aspekty a důsledky našich rozhodnutí.

Mnozí rodiče mají o základních školách své názory, které jsou často založeny na předsudcích a informacích získaných nepřímou, a ty nemusí vždy odpovídat realitě. Je ale běžné, že rodiče při výběru školy pro své děti vycházejí z vlastních dojmů, předpokladů a informací získaných odjinud. Toto často vede k vytváření neúplného nebo zkresleného obrazu o školách, což může ovlivnit rozhodovací proces rodičů a v konečném důsledku i budoucnost jejich dětí. Proto je důležité, aby rodiče hledali objektivní informace a osobně se seznamovali s prostředím a pedagogickým přístupem škol, aby mohli učinit informované a dobře promyšlené rozhodnutí o vzdělání svých dětí (Smith Slámová, 2017).

3.4 Sociokulturní a ekonomické aspekty rodičů

Viskovič (2018) ve svém článku *“Transition Processes from Kindergarten to Primary School”* poukazuje na souvislost mezi akademickými úspěchy dětí a socioekonomickým statutem rodiny, vzděláním rodičů a kvalitou předškolního vzdělávání. Všechny tyto vyjmenované aspekty ovlivňují volbu základní školy. Tuto skutečnost také potvrzuje Dačevová (2022) ve svém článku, kde zmiňuje, že tyto faktory hrají významnou roli v tom, jak rodiče přistupují k vzdělání svých dětí a jaká jsou jejich očekávání od osob a institucí zodpovědných za vzdělávání.

Dačevová (2022) se odkazuje se svém článku na výzkum provedený organizací *“Člověk v tísni”*. Tento výzkum zmiňuje, že očekávání rodičů vůči školám se liší v závislosti na jejich dosaženém vzdělání. Rodiče bez maturitního vzdělání jeví menší zájem o podporu v oblasti kritického myšlení nebo schopnost hledat informace. Kampichler (2018) s tímto výrokiem souhlasí, a dodává, že tito rodiče bez vysokoškolského vzdělání, nebo ti s nižším středním vzděláním, se více orientují na klasické vzdělávání a nejsou tak vybíraví při rozhodování o základní škole svých dětí. Na rozdíl od ostatních rodičů se více zaměřovali na získávání konkrétních znalostí, přípravu na budoucí povolání a učení

se pravidlům chování. Při výběru školy pro ně byla důležitá výuková metoda nebo již zmiňovaná reputace školy.

Simonová (2017) v rámci výzkumu zmiňuje, že školy, pokud mají možnost výběru, často upřednostňují přijímání žáků z rodin s vyšším socioekonomickým statusem. To koresponduje s dalším zjištěním, že rodiče s nadprůměrně vybavenou knihovnou, která může souviset s vyšším socioekonomickým statusem, vybírají školu pro své děti o třetinu častěji než rodiče s méně knihami. Navíc rodiče s maturitním vzděláním, kteří pravděpodobně mají vyšší socioekonomický status, vybírají školy pro své děti o polovinu častěji než rodiče s nižším vzděláním. V důsledku toho mají děti, jejichž rodiče mají nižší než maturitní vzdělání, menší šanci, že pro ně jejich rodiče budou aktivně vybrat školu, a dokonce ještě menší šanci, že pro ně vyberou školu s určitým zaměřením. Toto ukazuje na významnou nerovnost v přístupu k vzdělávacím příležitostem v závislosti na socioekonomickém statusu rodiny (Greger, 2015).

3.5 Spolupráce a komunikace mezi aktéry vzdělávacího procesu

Jedním z klíčových faktorů pro zlepšení efektivity vzdělávání a výchovy je vzájemná spolupráce mezi školou a rodinou. Efektivita této spolupráce, která zahrnuje nejen rodiče, ale i komunitu a další aktéry, závisí na otevřenosti školy k vnějším vlivům, schopnosti efektivně koordinovat tuto činnost a vytvářet prostor pro dialog. Komunikace s rodiči je důležitým aspektem učitelské práce. Dle Vališové (2011) mezi klíčové oblasti spolupráce mezi rodinou a školou patří zlepšení vztahu k vzdělávání nebo přispívání k zdravému rozvoji osobnosti žáka. Kromě toho efektivní spolupráce mezi rodinou a školou přispívá k vytváření optimálního veřejného vnímání činností školy.

Čapek (2010) uvádí, že kvalita školy se často odráží na spolupráci s rodinami žáků. Tam, kde dochází k nalezení společných cílů mezi rodiči a školou, kde jsou rodiče průběžně informováni o dění ve škole a mají možnost se na něm podílet, se vytváří prostředí vzájemného porozumění. Interakce mezi školou a rodiči vede ke vzájemné důvěře, redukuje strach a předsudky, podporuje toleranci a formuje hodnoty žáků. Tato spolupráce také zvyšuje angažovanost dětí ve výuce, jejich nadšení z učení a pomáhá jim překonávat vzdělávací překážky.

Učitel by měl být hlavním hnacím motorem této spolupráce, určovat její směr a kvalitu, stanovovat pravidla a zajistit její řádný průběh. Rovněž z pohledu rodičů stoupá váha osobnosti učitele jako rozhodovacího prvku při výběru základní školy. O to důležitější

je, pokud rodiče zvažují osobnost učitele v případě prvňáčka. Rodiče upřednostňují pedagogy, kteří mohou dítěti poskytnout podporu, povzbuzení a inspiraci pro jeho vzdělávací cestu. Často hledají právě takové učitele, kteří jsou nejen kvalifikovaní, ale také mají schopnost porozumět potřebám a individuálním rozdílům žáků. Přístupnost, empatie, schopnost motivovat a inspirovat žáky jsou aspekty, na které rodiče často dbají. Franclová (2013) zdůrazňuje, že dobrý vztah mezi učitelem a žákem může mít dlouhodobý vliv na motivaci dítěte k učení a jeho celkový akademický rozvoj.

4 SHRNUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

Tato kapitola shrnuje celou teoretickou část mé bakalářské práce. Jelikož se téma práce nazývá „Volba základní školy pohledem rodičů“ je důležité začít přechodem dětí z mateřské školy do základní školy, který představuje významný mezník nejen pro samotné děti, ale i pro jejich rodiče. Tento přechod je provázen několika klíčovými pojmy, jako je školní zralost, školní připravenost, proces zápisu do první třídy, problematika školní nezralosti a možnost odkladu školní docházky. V rámci zkoumání volby základní školy je také třeba přesně definovat samotný pojem "základní škola". První kapitola je také zaměřena na různé alternativní programy, jako jsou Montessori, Waldorf nebo program Začít Spolu, ale je vymezeno i domácí vzdělávání, které se také může považovat za jednu z alternativ.

Dále jsou zde diskutovány různé aspekty, které mohou ovlivňovat výběr základní školy. Kromě tradičních aspektů, jako je poloha a dostupnost školy, jsou zde identifikovány také aspekty týkající se bezpečnosti, atmosféry, pověsti a vybavení školy. V této části jsou opět zmiňovány různé pedagogické přístupy, jako je Montessori, které mohou hrát významnou roli při rodičovském rozhodování.

Závěr teoretické části je věnován psychosociálním aspektům rodičů, které ovlivňují jejich rozhodování při výběru školy. Kromě hledisek, jako je emocionální stav rodičů, jsou popsány také sociální aspekty a důležitost socioekonomického statusu. Důležitou součástí je i spolupráce mezi rodinou a školou.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

5 CHARAKTERISTIKA VÝZKUMU

Tato část bakalářské práce je zaměřena primárně na výsledky výzkumu, při kterém bylo zjišťováno, jak rodiče dětí předškolního věku vybírají základní školu. Pro tuto práci byl zvolen kvalitativně orientovaný výzkum.

5.1 Cíle výzkumu

Hlavním cílem mé bakalářské práce je popsat aspekty, které stojí za volbou rodičů základní školy pro děti předškolního věku.

K hlavnímu výzkumnému cíli jsem vytvořila tři dílčí cíle:

- Odhalit, jaké informační zdroje rodiče využívají při výběru základních škol.
- Popsat, jak se promítají předchozí zkušenosti rodičů do volby základní školy pro děti předškolního věku.
- Zjistit, jak si rodiče představují „ideální“ základní školu.

5.2 Výzkumné otázky

Hlavní výzkumnou otázkou se ptáme: Jaké aspekty vstupují do rozhodování rodičů při volbě základní školy pro děti předškolního věku?

Na výzkumnou otázku se pojí i dílčí otázky:

- K čemu slouží informační zdroje rodičům, případně mají nějakou souvislost s výběrem vhodné základní školy?
- Jakým způsobem se promítají předchozí zkušenosti rodičů do volby základní školy pro děti předškolního věku?
- Jak si rodiče představují „ideální“ základní školu?

5.3 Metoda výzkumného šetření

Pro zjišťování dat bakalářské práce byla využita metoda polostrukturovaného rozhovoru. Mišovič (2019) zmiňuje, že polostrukturovaný rozhovor je jedna z nejefektivnějších a nejvhodnějších metod pro získání kvalitních informací. Výzkumník má předem danou strukturu rozhovoru, kterou obohacuje o doplňující otázky týkající se výzkumu a napomáhá participantovi lépe porozumět danému tématu. Některé otázky můžeme

více rozvést, jiné přeformulovat do jazyka participanta. Měli bychom si ale dávat pozor, aby se rozhovor neustále týkal výzkumného projektu.

5.4 Popis a výběr participantů

Výzkumný soubor výzkumu tvoří 10 rodičů dětí předškolního věku, jejichž dítě zahájí povinou školní docházku v roce 2024. Participantů se skládali z 10 žen a 1 muže převážně z Moravskoslezského a Olomouckého kraje. I když rodiče museli splňovat nějaké kritéria, byl zvolen dostupný výběr. Kritéria, které museli participantů splňovat bylo primárně dítě v předškolním věku, dalším kritériem bylo buďto základní vzdělání, vysokoškolské vzdělání, volba alternativního přístupu či domácího vzdělávání. Pro zachování anonymity participantů popíšu pouze základní charakteristiky.

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného souboru

Rodič	Pohlaví	Věk	Počet dětí	Dosažené vzdělání	Typ školy
Rodič č.1	žena	34 let	2 děti	vysokoškolské	tradiční škola
Rodič č.2	žena	29 let	1 dítě	středoškolské	domácí vzdělávání
Rodič č.3	žena	41 let	3 děti	základní	tradiční škola
Rodič č.4	žena	40 let	5 dětí	základní	tradiční škola
Rodiče č.5	žena & muž	34 & 37 let	1 dítě	vysokoškolské & středoškolské	alternativní vzdělávání
Rodič č.6	žena	35 let	4 děti	vysokoškolské	domácí vzdělávání
Rodič č.7	žena	38 let	4 děti	středoškolské	domácí vzdělávání & tradiční
Rodič č.8	žena	32 let	2 děti	vysokoškolské	tradiční škola
Rodič č.9	žena	41 let	2 děti	vysokoškolské	tradiční škola
Rodič č.10	žena	38 let	2 děti	vysokoškolské	alternativní vzdělávání

5.5 Sběr a analýza dat

I když byl můj výzkumný soubor dostupný, hledala jsem vhodné participanty už od prosince roku 2023. Samotný výzkum jsem realizovala od ledna do února roku 2024. Většinu participantů jsem neznala, a tak jsem se s nimi seznámila pomocí známých nebo internetu. Jakmile jsem participanty seznámila s celou svojí prací, domluvili jsme si datum a čas na realizaci polostrukturovaného rozhovoru. Ve většině případů rozhovory probíhaly u participantů nebo v místě mého bydliště. Se třemi participanty jsem si domluvila online schůzku, která probíhala přes aplikaci Facebook. Na začátek rozhovoru jsem rodiče ujistila, že délka rozhovoru bude na 15-20 minut a že tento rozhovor mohu nahrát na záznamník. Všechny souhlasy s nahráváním a poskytnutím rozhovoru jsou zaznamenány v nahrávce. Participantů byli obeznámeni s tím, že rozhovor bude sloužit pouze pro účely mé bakalářské práce a samozřejmě, že zachovám jejich anonymitu. Díky záznamníku jsem si mohla rozhovory kdykoliv zpětně přehrát a zároveň mi sloužili jako podklad pro psanou podobu. Rozhovory jsem doslovně přepisovala do programu Microsoft Word, kdy jsem díky tomu mohla provést otevřené kódování. Kódy, které jsem vytvořila, soužily pro vytvoření pěti hlavních kategorií.

6 INTERPRETACE DAT

Tato kapitola praktické části se zaměřuje na analýzu dat, které jsou získány díky polostrukturovanému rozhovoru s rodiči dětí předškolního věku a následnou metodou otevřeného kódování. Jak již bylo zmíněno, z vytvořených kódů jsem utvořila 5 kategorií. Pro větší přehlednost vkládám tabulku kategorií a kódů, které jsou spojeny s danou kategorií.

Tabulka 2: Kategorie a ukázka kódů

KATEGORIE	KÓDY
Lokalita a zdroje informací	Důležitost lokality
	Dobrá lokalita školy
	Využití MHD
	Primární rozhodnutí na základě lokality
	Velikost školy
	Zkušenost a informace od známých
	Primární zdroj informací internet
	Více informačních zdrojů
Důležitost kvality a strategie vzdělávání	Kvalita školy
	Vysoké nároky na dítě
	Individuální přístup
	Volnost dítěte v učení
	Jiný přístup ke vzdělávání
	Orientace na dítě
	Přístup učitele
	Důležitost slovního hodnocení
Domácí úkoly	
Sociální interakce a komunitní soudržnost	Sociální kontakt
	Dítě netouží po sociálním kontaktu
	Spolupráce mezi dětmi
	Dobrovolné zapojení rodičů
	Zapojení rodičů do vzdělávání
	Neochota spolupráce se školou
	Důležitost dobré komunikace
	Dobrá komunikace
Individuální představa o základní škole	Finanční náročnost
	Orientace na dítě
	Životní změna
	Ideální škola
	Osobní zkušenost
	Volba školy ovlivněna pandemií
Na vybavení školy záleží	Nedostačující prostředí a vybavení
	Důležitost vybavenosti školy
	Uzpůsobení třídy
	Rozmanitost vybavení
	Nové vybavení školy
	Přízpůsobené vybavení
	Zlepšení školního prostředí

6.1 Lokalita a zdroj informací

V této kategorii můžeme analyzovat, jaké aspekty ovlivňují rodiče při výběru školy z hlediska lokality, která zahrnuje dostupnost školy vzhledem k bydlišti, kvalitu či možnosti dopravy. Zároveň je důležité zhodnotit, jakým způsobem rodiče získávají informace o jednotlivých školách – zda se spoléhají na osobní doporučení od známých, internetové zdroje, den otevřených dveří nebo jiné zdroje. Z realizovaných rozhovorů vyplynulo, že celkem 5 rodičů se při výběru školy orientuje primárně na geografickou polohu školy. Většina těchto rodičů zmiňuje důležitost lokality hned v prvním výroku: „*Půjde do základní školy u nás tady v místě bydliště, kde bydlíme.*“ (R3) Stejnou výpověď měl i rodič č. 4: „*No on bude chodit u nás na vesnici na základní školu.*“ (R4) Rodiče ve svých výpovědích zmiňují nejen lokalitu, ale i předchozí osobní zkušenost s danou školou, která se týká jich samotných, nebo jejich dalších dětí. Na základě jejich výpovědí je jasné, že se jedná o školu v místě bydliště – tedy spádovou školu. „*Ano, půjde za bráchou.*“ *Ale víš co, my jsme rozhodovali stejně jenom na základě toho, že tady je jedna škola, jsme v místě, takže vozit ho někam jinam je takový jako zbytečný.*“ (R8) Vlastní osobní zkušenost měl i rodič. 9, který vybral školu na základě toho, že stejnou základní školu navštěvoval on sám. „*Vybírala jsem to vlastně jednak tak, co mají nejbliž, takže jsme měli třeba na výběr ze dvou škol, tak jsem vybrala tu, na kterou jsem chodila já.*“ (R9) I rodič č. 1 zvolil spádovou školu na základě předchozí zkušenosti svého prvního dítěte. „*Už máme to jedno dítě v té škole, tak zřejmě zvolíme stejnou školu, ať vlastně holky chodí spolu do té školy.*“ (R1) Nic méně pro všechny participanty není lokalita primárním rozhodnutím. Mezi participanty se nacházeli i rodiče, kteří zvolili cestu alternativnímu přístupu. Rodič č. 10 vidí výhodu i ve využití MHD, nicméně jak sám zmiňuje, lokalita není primární důvod při výběru školy. „*Zastávku máme taky za rohem a autobus ji má pod školu, takže tady jsme jako i tohohle důvodu neváhali při výběru školy...Ale i kdyby to bylo dál ta škola, asi bysme se pro ni taky rozhodli.*“ (R10) Druzí rodiče, kteří volili alternativní přístup zmiňují, že pokud by jim škola na základě alternativního přístupu nevyšla, volili by menší školu kousek od místě bydliště. „*Pokud by nám tato škola nějakým způsobem nevyšla, tak tady máme krásnou školu v malé vesničce 2 kiláky, menší škola tady je krásně spravená, jsou to místní lidi a tak dále.*“ (R5) S lokalitou se i velmi úzce pojí velikost školy. Vzhledem k tomu, že spousta rodičů volí spádovou školu, je jasné, že se tyto školy liší na základě velikosti. Důraz na velikost školy můžeme vidět ve dvou rozhovorech. „*Mě hlavně zajímá,*

jestli ta škola velká nebo malá, kolik žáků chodí na tu školu, kolik tam třeba mají prvních tříd.“ (R1)

I v této výpovědi je zřejmé, že pro rodiče je důležitá velikost školy, na základě které se odvíjí i přístup učitelů. „*Tady je to takový ještě klidný, je tady málo dětí, je tady prostě takový jiný přístup ještě... Ta škola má 30 dětí celkem, že třeba ještě to je takový, že ty děti se chovají ještě jiná.*“ (R8)

Dalším podstatným aspektem je způsob, jakým rodiče shromažďují informace o potenciálních školách. V dnešní době mají rodiče k dispozici řadu zdrojů, včetně internetových stránek škol, sociálních sítí, online fór a recenzí. Navíc mohou využít i tradičnější metody, jako jsou osobní doporučení od rodiny, přátel či sousedů, návštěvy dne otevřených dveří organizované školami nebo konzultace s pedagogy. Většina participantů v rámci provedeného výzkumu potvrdili, že pro získání informací o potenciálních školách využívají určité zdroje. Nejčastěji identifikovanými zdroji byly osobní zkušenosti s volbou školy od známých a internet. „*Já se nechám hodně inspirovat právě svými kamarádkami, maminkami dětí a někdy se kouknu na internet.*“ (R1) Rodič č. 3 upřednostňuje primárně informační zdroje založené na osobních zkušenostech od známých. „*Všechno jsme se bavili jako s rodičama i ve školce tak takže vlastně si ty informace sbírám o těch rodičů*“ (R3)

Dotazovaní participantů se informují převážně z více než jednoho zdroje. „*No dívala jsem se, jakože na webovky, potom jsem se i ptala, jakože takhle známých kamarádů, jestli tam chodí ty jejich děti.*“ (R9) Někteří rodiče ještě pořád čerpají informace ze své vlastní zkušenosti. „*Jako zaprvé něco si pamatuju, ale tak to zase změní. Něco načerpáš, když v té obci bydlíš od lidí, co už mám třeba chodí nebo od třeba mamky, která učí ve školce že jo.*“ (R8) Tato zjištění naznačují, že osobní doporučení a internetové zdroje hrají v rozhodovacím procesu rodičů klíčovou roli.

6.2 Důležitost kvality a strategie vzdělávání

Tato oblast zkoumá aspekty kvality a strategie vzdělávání, které mají významný vliv na rozhodování o volbě základní školy. Rodiče se v této souvislosti zaměřují na individuální potřeby a zájmy dětí či nároky školy, což se projevuje v různých přístupech k vzdělávání, které preferují. Kvalita školy se také může odrážet na mnoha faktorech, včetně přístupu samotné školy i v přístupu učitelů. „*Pro mě je hodně důležité, jak jsou kvalitní učitelky na 1. stupni hlavně v 1. třídě.*“ (R1) Rodič č. 4 ve svých výpovědích také opakovaně upozorňoval na důležitost přístupu učitele. „*Jako přístup k děckám jako, aby jakože prostě mě nechodilo dítě domů s brečením nebo s odporem, že prostě nechce jít do té školy.*“ (R4)

Rozhovory byly realizovány nejen s rodiči, kteří zvolili alternativní přístup ke vzdělávání, ale také s rodiči, kteří se vydali cestou domácího vzdělávání. Právě rodič, který zvolil domácí vzdělávání zdůrazňuje důležitost individuálního přístupu. „*No od začátku bylo jasné že bude v domácím vzdělávání a řešilo se to, aby tam byl vlastně individuální přístup vlastně, aby ten kantor/lektor bral ohledy na potřeby toho dítěte.*“ (R2) Ve výpovědích se také objevuje rozdílný přístup ke vzdělávání. „*Ale teď protože je to vlastně 4–5 rokem co jsme na domácím vzdělávání a stále více se ukazuje naše cesta a její přístup rozdílný, než je cesta školy, na které už jsme zapsaní.*“ (R6) Pro tuto skupinu rodičů je velmi důležitá orientace na dítě. Rodič, který zvolil alternativní přístup ke vzdělávání, v rozhovoru klade důraz na potřeby dítěte a jeho pohodu. „*I pro to našeho syna, to bude nejpřijatelnější volba, protože on je takový živý, hyperaktivní i jako emotivnější, takže jsme si říkali, že ta výuka taková více jako hrou a nějakým skupinovým působením a zapojováním, že asi by mu seděla lépe.*“ (R10) Stejný přístup zastává i druhý rodič, který se rozhodl pro alternativní způsob vzdělávání. „*Jako aby si mohla vybrat, čemu se zrovna třeba chce věnovat, a tak jako to je asi pro mě takové nejdůležitější, aby právě tam chodila ráda, bez stresu.*“ (R5) Orientace na potřeby dítěte je i pro tohoto rodiče klíčová. Během rozhovoru zdůrazňuje, že důraz na volnost a zájmy dítěte jsou pro něj prioritou. Dbá také na důležitost umožnit dítěti studovat témata, která ho zajímají, a podporovat ho v rozvoji jeho individuálních schopností a dovedností. „*Když mi řekne, že se chce třeba naučit všechno o jaderné elektrárně, tak jej prostě zprostředkují všechno co nejbliž jako bych k tomuto tématu jo, ale když mi řekne že nechce prostě číst a psát, tak prostě číst a psát nebude.*“ (R7)

Spousta dotazovaných rodičů si všímá, že kvalita škol se postupně mění ve vztahu k požadavkům, přičemž dochází k postupnému zvyšování nároků na jejich děti v základních

školách. Vysoké nároky dnešních základních škol potvrzují i výroky rodiče č. 3 „*Mně připadá, že ti učitelé dávají čím dál tím větší nátlak na děti.*“ (R3) Rodič č. 7 v průběhu rozhovoru naznačuje, že rostoucí nároky kladené na žáky jsou jedním z aspektů, které ho vedly k rozhodnutí pro domácí vzdělávání. „*Jako je tam hodně těch nároků prostě na ty děcka... Ty děti dnešní doby toho musí umět jakoby spoustu, co je úplně k ničemu, takže s tím trošku jakoby no nesouzním.*“ (R7) Rodič č. 10 během rozhovoru také sdělil, že jedním z faktorů, které ho přivedly k rozhodnutí o alternativním přístupu k vzdělávání, jsou rostoucí nároky kladené na žáky. Tyto nároky si povšiml především u rodinného příslušníka. „*Nám jde o pohodu toho dítěte, aby nebylo ve stresu z toho, jaké nároky dneska jsou vlastně požadovány na ty děti a máme v rodině i další dítě, které chodí na základní školu, a to je vyloženě takové jako vyhořelé dítě.*“ (R10)

Nároky kladené školou úzce souvisí s domácími úkoly. Nároky školy mohou ovlivňovat množství a náročnost domácích úkolů, které jsou žákům přiděleny. Velké množství úkolů na žáka zmiňovali 3 rodiče, kteří se rozhodli i přes to všechno zvolit stejnou školu pro svoje dítě, jak pro jejich předchozí potomky. „*Já sama nejsem zastáncem domácích úkolů – my jako rodiče opravdu na to máme minimum času a než se dostane domů je 16, 17 hodin, a ještě aby mělo třeba sedět další ty 3 hodiny u domácím úkolu*“ (R1) Rodič č. 3 také uvádí, že ve školním prostředí je vysoká zátěž domácích úkolů. „*Se školou právě že řešíme, že je strašně moc domácích úkolů.... Takže ráda bych, kdyby toho bylo míň.*“ (R3) Náročnost domácích úkolů popisuje i rodič č.8. „*Mají každé den hodně úkolů – psaní, čtení, občas nějaká matika. Jakože míváme hodně...Samozřejmě když potom s nima strávíš 2 hodiny, tak ten den si řekneš může být toho míň.*“ (R8)

Rodiče, kteří zvolili alternativní přístup ke vzdělávání, uvádějí, že jejich děti nebudou mít k plnění žádné domácí úkoly. Namísto toho, se práce řeší průběžně ve školním prostředí. Takový přístup umožňuje dětem soustředit se na práci v rámci vyučovacích hodin a zároveň minimalizuje potřebu domácího studia. „*Nemají úkoly...Oni mají možnost si to udělat tu práci ve škole, ale na některou činnost dostanou projekt na celý měsíc, kdy za ten měsíc na konci měsíce ho musí napsat nebo odevzdat dopsaný vyplněný.*“ (R5) I když rodič volil alternativní přístup ke vzdělávání, zmiňuje, že nemá problém s domácími úkoly. „*Na té škole povinné nejsou úkoly, ale mně úkoly nevadí.*“ (R10)

Ani ostatní rodiče, kteří se rozhodli pro tradiční školství, nezaznamenávají problémy s úkoly.

„Já myslím, že není na škodu pár domácích úkolů, ať si to trošku zopakují“ (R4) Druhý rodič, který nezmiňuje potíže s úkoly, vnímá výhodu v tom, že škola nezatěžuje žáky úkoly během víkendu. Naopak u staršího potomka si myslí, že by mohl dostávat více úkolů.

„Ve škole na víkendy je fakt že jim nedávají úkoly, což mi jako vyhovuje...Nezaznamenávám, že by nějaké úkoly vůbec měl jo...Tam bych jako by viděla, že by jakoby možná i mohli dostávat více.“ (R9)

Kvalita školy se může odrážet i ve známkování. Rodič, který zvolil alternativní přístup ke vzdělávání, popisuje jako jeden z aspektů rozhodování právě jiné hodnocení než na tradičních školách. „Hodnotí se ten pokrok, a ne ta znalost jako taková jo. Vysvědčení, které teda slovní jo opravdu tam je napsané, že ses zlepšil, tam máš mezery, tam potřebuješ fakt zabrat.“ (R5) Rodič č. 10, který rovněž upřednostnil alternativní přístup pro své dítě, se setkává s absencí tradičního známkování. „Tady na té škole nejsou známky klasické stupnice 1–5 ale 1. Až 3. Třída není známkovaná. Od 3. Třídy přechází na procentuální hodnocení.“ (R10) Rodiče vnímají výhodu v písemném hodnocení právě v jeho schopnosti objasnit identifikované nedostatky a udává v čem by se žák mohl zlepšit.

6.3 Sociální interakce a komunitní soudržnost

Tato kategorie se zabývá analýzou rodičovského rozhodovacího procesu a jeho vazbou na sociální interakce. Zahrnuje například zkoumání spolupráce mezi žáky či komunikaci a kooperaci mezi rodiči a školou. Většina oslovených rodičů vyjádřilo důležitost sociálního kontaktu. Tento fakt naznačuje, že rodiče považují sociální interakci za klíčový prvek ve vztahu k jejich dětem. To dokazuje i výpověď rodiče č. 1 „*Je i důležité, jestli to moje dítě už tam má nějaké kamarády v té škole.*“ (R1) Velký důraz na sociální kontakt a spolupráci dětí zmiňují rodiče č. 5 „*Ty děti se vlastně učí spíš od sebe, radí se mezi sebou jo je to funguje tam jako skupinová spolupráce. Vždycky je to týmová práce...Pracují ve skupinách jo. Vlastně všechno jako operativní učí se jeden od druhého.*“ (R5) Právě spolupráce mezi dětmi a vzájemné předávání zkušeností a dovedností byly pro tyto rodiče výrazným aspektem, proč si zvolit právě cestu alternativního přístupu. U rodiče č. 8 hrála velkou roli nejen lokalita školy, ale právě již zmíněný sociální kontakt. Rodič vidí výhodu právě v tom, že zná spolužáky a kolektiv. „*Zná tady kolektiv, zná spolužáky, bude tam mít bratra, tak kam jinam ho dávat že jo.*“ (R8) Tento rodič rovněž uvádí, že nepřemýšlel o výběru jiné školy právě kvůli existenci sociálních vazeb svého dítěte v místě bydliště. „*Starší má problém jako, co se týká nějakých vztahů, kamarádů, a tak a je jasný, že kdybych ho vystříhla z toho jeho a hodila ho někam jinam, tak by to pro něho bylo náročný.*“ (R8)

Rodič, který se rozhodl pro domácí vzdělávání svého dítěte, také zdůrazňuje vliv sociálního kontaktu. Uvádí, že se dítě bude účastnit vzdělávání doma kvůli své preferenci izolace od kolektivního prostředí a touze zůstat v domácím prostředí. „*Ale ona netáhla vůbec ani k dětem ani k tomu kolektivu. Nebylo jí tam dobře. Říká já do školky nechci, já nechci, já chci být jenom s tebou. Takže jsme víceméně doma.*“ (R6)

Kooperace hraje klíčovou roli nejen v interakcích mezi žáky, ale i v partnerství mezi školou a rodinou. Rodiče zdůrazňují, že jejich dobrovolné zapojení do školních akcí je běžné a většinou se těchto událostí aktivně účastní. „*No spíš jako zatím mají takové ty nějaké halloweenské věci, maškarní bály, kterých se mohli účastnit i rodiče...Vždycky když máme čas, tak jdeme.*“ (R9) Rodič č. 10 ve své výpovědi mluví o své ochotě se zapojit do školních aktivit. Vyjadřuje zájem o účast, protože si uvědomuje, že tím dítě potěší. „*Zapojovat se můžeme. Pokud budou mít nějaký výlet rodiče s dětmi, tak to bysme se jako přidali...My jako přijdem, víme, že to dítě to moc ocení, ukáže nám, co se jako připravil, je z toho takový nadšený potom jo.*“ (R10) Pro alternativní program, který zvolili rodiče č. 5 je ve škole běžné rodičovské zapojení nejen na školních akcích, ale také i ve výuce. „*Rodiče běžně berou děti*

do okolí, do práce a jako je to takové přirozené, kdo chce. Nebo když je nějaká přespávačka, prosí maminky, aby něco upekly a donesly.“ (R5)

Rodič č. 3 spolupracuje se školou na základě pokynů či požadavků školy, nikoli ze své vlastní dobrovolné iniciativy. *„Když oni něco chtěou, tak se automaticky zapojujeme.“ (R3)*

Rodič, který má zkušenost jak s tradičním, tak s alternativním přístupem ve vzdělávání, uvádí, že ho neustálé školní akce obtěžovaly. Avšak pokud se jednalo o zajímavou přednášku nebo událost, byl ochoten se na ni přijít podívat. *„Jak byly ty kavárničky a bylo to každý měsíc, tak mě to obtěžovalo hodně... Nechtělo se mi jít a byl to prostě opruz... Ted' tam mají prostě nějakou přednášku, a to se tam půjdu podívat.“ (R7)*

Kooperace školy a rodiny je úzce spojena s komunikací. Komunikace je základním prostředkem, skrze který se školy a rodiny vzájemně informují. Komunikace má pro rodiče zásadní význam, zejména v kontextu výběru základní školy. Někteří rodiče již mají zkušenosti s komunikací se školou z předchozího výběru školy pro starší dítě, které navštěvuje stejnou instituci. Tato předchozí zkušenost může být cenná při budování dalšího vztahu se školou. Právě rodič č.1 už má pozitivní zkušenost právě při výběru základní školy. *„Jo, už mám pár pozitivních zkušeností...Pro mě je to hodně důležité – ta učitelka v té 1. třídě, ať dobře komunikuje s tou rodinou. Pro mě je základ, aby ta komunikace fungovala.“ (R1)*

Rodič č. 8 hodnotí komunikaci se školou jako nedostatečnou, přičemž to vyplývá z jeho předchozí zkušenosti s komunikací během vzdělávání předchozího dítěte. Na základě této zkušenosti zdůrazňuje, že kvalita komunikace by mohla být zlepšena, protože se některých informací dozvídá s malým předstihem, což může ovlivnit jeho schopnost adekvátně se připravit či reagovat. *„Přihlášku na plavání jsme dostali den předem...Jako víme všechno, někdy ale ne s dostatečným předstihem.“ (R8)*

Předchozí zkušenosti s komunikací díky účasti svého předchozího dítěte ve stejné základní škole má i rodič č. 9. Pozitivně hodnotí využití školní aplikace, která mu umožňuje rychlý a efektivní přístup ke všem potřebným informacím. *„Nám i přes ty bakaláře, jakože posílali fotky jo a vlastně psali nám skoro každý den, jak to probíhá. Takže já si myslím, že to je celkem rychlý. No jako komunikace si myslím, že je dobrá.“ (R9)* Další rodič, podle kterého je důležitá komunikace, hovoří o zkušenosti s komunikací, která se zdá být velmi pozitivní a důkladná. Popisuje, že měl příležitost setkat se s ředitelkou školy a absolvovat soukromou konzultaci, během které mu byly poskytnuty detailní informace o školním prostředí, vzdělávacím konceptu či pedagogickém přístupu. Dále zdůrazňuje, že během otevřených dnů mu bylo poskytnuto podrobné představení celé školy. Podle rodiče

tyto informace poskytly dostatečný vhled do školního prostředí a pomohly mu při rozhodování o volbě vhodné školy pro jejich dítě. Vyzdvihuje vynikající komunikaci ze strany školy a zdůrazňuje, že díky této otevřené a informativní komunikaci se cítil dobře informován a měl dostatečnou představivost pro rozhodování. *„My jsme v podstatě dostali já si myslím, že úplně maximální podrobné informace, aby abysme měli pro to dostatečnou představivost a mohli jsme se dobře rozhodnout. Takže komunikace ze strany školy je musím říct výborná.“* (R10)

Rodiče, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání svých dětí, jsou povinni chodit s dětmi na pravidelná přezkoušení, obvykle dvakrát ročně, do vybrané školy. Tato přezkoušení slouží k posouzení pokroku dítěte a zajištění souladu s vzdělávacími standardy. Navzdory absenci tradičního denního kontaktu se školou, tito rodiče stále udržují komunikaci se školou, a to ve většině případů pravidelně. *„Jo jo tam jako furt něco probíhá.“* (R7) Výsledkem je, že všichni tři rodiče, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání, potvrzují, že mají zkušenosti s pravidelnou komunikací se školou. *„No jsme ve spojení...takže zatím s nimi nemám problém no.“* (R6) Podle tohoto rodiče je komunikace základ k dobré spolupráci a jak uvádí ve své výpovědi, komunikuje se školou na každodenní bázi. *„Komunikujeme pravidelně“* (R2)

6.4 Individuální představa o základní škole

Kategorie „individuální představa o základní škole“ se zabývá osobními preferencemi a představami rodičů v souvislosti s procesem výběru základní školy pro jejich děti. Zahrnuje například osobní životní zkušenost či různé situace, které mohou ovlivnit jejich rozhodnutí při volbě školy a celkový přístup k vzdělávacímu prostředí. V rámci provedených rozhovorů se ukázalo, že každý z dotazovaných rodičů má svou zkušenost se základní školou, do které chodili oni sami jako žáci. Dále je zajímavé pozorovat, že většina rodičů má zkušenost s výběrem základní školy nejen jednou, ale opakovaně, protože mají více než jedno dítě. Tato opakovaná zkušenost jim umožňuje získat hlubší porozumění procesu výběru školy a větší sebedůvěru při rozhodování. Jak jsem již uváděla v kategorii „lokalita a zdroj informací“ mnoho rodičů zmiňuje, že jejich rozhodnutí ohledně výběru školy je často ovlivněno zkušenostmi získanými při výběru školy pro jejich prvorozené dítě. *„Máme to jedno dítě v té škole, tak zřejmě zvolíme stejnou školu, ať vlastně holky chodí spolu do té školy“* (R1) Rodič ve své výpovědi uvádí, že velký vliv na jeho rozhodnutí vzdělávat děti doma měla pandemie Covid-19 *„Nejstarší dcera byla rok na základní škole a pak se vlastně školy zavřely jistým způsobem příčinou covidu a ostatní děti do školy vůbec nešly“* (R6) V dalším případě na volbu základní školy měla vliv životní událost. Rodiče revidovali své priority kvůli onemocnění dítěte, což ovlivnilo jejich rozhodnutí ohledně výběru základní školy. To vedlo k volbě alternativně orientované mateřské školy a později i základní školy. *„Tak jsme zjistili, že má zhoubný nádor v oku a postupoval dlouhou léčbu. A tak nějak jsme si všichni prošli takovou určitou fází, kdy se nám taky změnil ty priority.“* (R10)

Pokud jde o individuální preference rodičů, zaznamenala jsem u dvou dotazovaných rodičů sklon k podpoře vzdělávání v oblasti cizích jazyků a aktivní zapojení do mezinárodních projektů a programů. *„Libilo by se mi, kdyby třeba ta škola spolupracovala třeba v rámci zahraničního projektu, takže by se ty děti posouvaly vlastně v jazykových dovednostech.“* (R1) Pro druhého rodiče cizí jazyk hrál velkou roli právě ve volbě základní školy. *„No tak ten jazyk byl důležitý, protože třeba na tu školu, kam chodí děti, tak oni tam mají i ty bilingvní třídy.“* (R9) Rodiče č. 5 se původně zaměřovali na výuku cizího jazyka a dali své dítě do bilingvní mateřské školy. Nicméně, se rozhodli zvolit pro dítě alternativní základní školu, kde není kladen takový důraz na výuku cizího jazyka. *„Dcera není v úplně klasické školce, má jako bilingvní školku, kde mají smíšené třídy.“* (R5)

Způsob, jakým si rodiče představují ideální základní školu, je úzce spojen s jejich osobními preferencemi. Tato otázka byla položena všem dotazovaným rodičům, přičemž čtyři z nich vyjádřili, že nemají přesnou představu o ideální škole. „*Já jsem nad tím nikdy neuvažovala, ale myslím si, že se ta škola k tomu celkem blíží.*“ (R5) Avšak sdělili, že škola, kterou pro své dítě vybrali, se blíží jejich představě o ideální základní škole. „*Já upřímně asi nemám jako jinou představu. My jsme tady s tímto konceptem a s tím, jak ta škola funguje jako maximálně spokojení.*“ (R10) V případě zbývajících dotazovaných rodičů převládá představa, že ideální základní škola by měla mít kvalitní učitele, od kterých se odvíjí i přístup k dětem. „*No určitě by měli být učitelé jako trošku jako tolerantní k těm žákům, když třeba někomu něco nejde nebo tak nebo jako ne neshazovat ho před celou třídou.*“ (R4) I tento rodič zdůrazňuje důležitost přístupu učitelů a poukazuje na důležitost školy v přípravě dětí na úspěšný život. „*No jo bylo by dobré, aby jako tam byl vztah k těm dětem, úcta respekt těm dětem, aby prostě byly schopny naslouchat ty potřeby toho dítěte, aby ta škola byla schopná připravovat to dítě do života.*“ (R2) Vize ideální základní školy, jak ji sdělují rodiče, zahrnuje rovněž koncept menších nároků na žáky a zredukování výukového obsahu. „*Určitě bych vypustila spoustu učiva, které se tam teď učí jako nesmyslně to je jako úplně já nevím asi tři čtvrtina toho, co se teď učí.*“ (R7) Tento rodič naznačuje, že některé věci, které se dítě učí ve škole, mohou být zastaralé. „*Protože častokrát se učí i zastaralé věci, které to dítě vlastně v životě nepotřebuje.*“ (R2) Rodiče ještě doplňují, že by ideální základní škola měla vykazovat aktivní snahu o budování efektivní spolupráce a komunikace s rodiči.

Rodič taktéž uvádí důležitost finanční aspektů spojené se vzděláváním. Má-li rodič více než jedno dítě, volba vhodné základní školy může být komplikovanější, zvláště pokud jde o školy s alternativním přístupem, kde se platí školné. Vzhledem k těmto okolnostem se rodič rozhodl pro domácí vzdělávání. „*Ty školy jsou opravdu opravdu velmi drahé a ani my, nehledě na to, že máme 4 děti, tak i v tom počtu je to šílené, ale platit za dítě 7000 za měsíc jo to je opravdu to je likvidační.*“ (R6)

Významnou pozornost věnuje finančním aspektům i rodič č. 2, který se rozhodl pro domácí vzdělávání. Zdůrazňuje, že i když jsou veřejné základní školy zadarmo, dostávají dotace na vzdělávání dětí, přičemž rodiče, kteří se rozhodnou pro domácí vzdělávání, musí nést náklady sami. „*Když ty děti jsou v domácím vzdělávání a skutečně chodí na to přezkoušení, takže vykazují výsledky, aby případně i zpětně těm rodičům v tom případě to jejich domácí vzdělávání bylo proplaceno.*“ (R2) Navrhuje, aby rodiče, kteří úspěšně vykazují výsledky domácího vzdělávání svých dětí při povinných přezkoušeních, mohli získat finanční kompenzaci za své úsilí.

6.5 Na vybavení školy záleží

Tato kategorie se zaměřuje na vybavení a zdroje poskytované vzdělávacími institucemi, jako jsou školní budovy, vybavení učeben, knihovny, dílny a další zařízení. Rodiče často hodnotí školní prostředí a vybavení jako klíčový aspekt při volbě základní školy pro své děti. Kvalitní a moderní vybavení mohou přispět k lepšímu učení a rozvoji dětí.

Všichni dotazovaní rodiče, vnímají školní prostředí a vybavení jako důležitý prvek pro kvalitní vzdělávání. Rodič č. 1 ve svých výpovědích zdůrazňuje důležitost technologického vybavení, a také zda má škola zařízení pro družinu, zahrady a sportovní vybavení. Podle něj má kvalita vybavení a prostředí má vliv na pohodu dětí ve škole. Věřící, že dobře vybavené třídy a moderní pomůcky mohou přispět k větší spokojenosti dětí a zlepšit jejich koncentraci. *„Je to důležité, protože si myslím že když ty třídy jsou dobře vybavené, tak ty děti se tam dobře cítí, tak si myslím že to je o spokojenosti toho dítěte – může se víc soustředit, takže je důležité, jak celá ta škola působí.“* (R1) V novém vybavení školy vidí výhodu rodič č. 9, které přináší lepší podmínky pro vzdělávání a rozvoj dětí. *„Mají poměrně jako i nové hřiště, takže jako co se týče toho venku, areálu to je fajn...Třídy jim teďka vyměňovali lavice, dělali nové projektory.“* (R9) Nové vybavení čeká i školu, kterou vybral rodič č. 8. Ten hovoří o plánované renovaci školních tříd, která je financována pomocí dotace. Vyjadřuje přesvědčení, že tato renovace přinese významné zlepšení vzdělávacího prostředí. Popisuje současný stav tříd jako přijatelný, avšak zdůrazňuje, že i přes útulné prostředí a relativní zchovalost vybavení, je prostor pro vylepšení *„Jako není to tam špatný není to tam nějak jako starý, samozřejmě na těch židlích jsme seděli ještě asi my, ale jako jinak ty třídy jsou jako pěkně udělaný, ale teď se bude dělat jako velká rekonstrukce.“* (R8)

Rodiče, kteří se rozhodli pro alternativní vzdělávací programy, zdůrazňují diverzitu školního prostředí a vybavení než na klasických školách. *„Mají tam třeba jako do kulata udělaný jako 1 tejl, který si předkládávají, jinak je tam spíš udělaná jako plocha, sedí se na zemi do kruhu.“* (R5) Podrobný popis školního prostředí a vybavení popisuje rodič č. 10, který také pro své dítě volil alternativní přístup ke vzdělávání. Rovněž popisuje venkovní prostor, který poskytuje žákům možnost vzdělávání v přírodě. *„Mají i matematickou třídu, dílničky i hudební třídu. Zahrada se jim tam rekonstruuje zrovna jinak kousek od školy asi 10 minut chůze je chráněná krajinná oblast, takže oni tam chodí třeba k řece nebo k rybníkům.“* (R10) Rodiče, kteří se rozhodli pro domácí vzdělávání svých dětí, zdůrazňují potřebu vylepšení vybavení ve školách, což je jedním z důvodů, proč upřednostňují domácí vzdělávání.

„No zatím bych tam dítě na denní docházku nedala, takhle jo. Protože nesouzním úplně s tím, že děti mají přístup k technologiím kdykoliv kdykoliv chtějí.“ (R6)

I když tento rodič rozhodl pro domácí vzdělávání pro své děti, má povinnost zvolit pro dítě přezkušující školu. I přes to zvolil školu, která je velmi dobře vybavená. *„Mají tam jako místo tříd mají třeba hernu, rádírnu, mají tam hudební místnost, mají tam klidovku, mají tam místnost, kde jsou všude gauče – tam pořádají sněmy.“ (R7)*

Přestože rodič zvolil pro své dítě formu domácího vzdělávání, dítě navštěvuje školu pro děti v domácím vzdělávání. Právě tento rodič klade důraz na materiální vybavení, ale zároveň je pro něj důležité, aby se dítě naučilo praktickým dovednostem jako je péče o zahradu, zvířata a podobně. Právě tato škola má na to uzpůsobené prostory. *„Takže jakoby se budou učit i hodně nejenom věci školní ale i věci do běžného života jako je péče o dům, péče o zahradu, péče o zvířata, o financích, bankovníctví, vztahy s lidma.“ (R2)*

V rámci rozhovorů jsem se dotazovaných rodičů, kteří zvolili domácí vzdělávání pro své děti ptala na vybavení jejich domácností a na to, zda je nějakým způsobem jejich domácí prostředí přizpůsobeno pro vzdělávání. Rodiče vypovídají, že nemají upravené domácí prostředí pro výkon vzdělávacích aktivit a vzdělávají své děti v různých částech domu, nikoli v přizpůsobeném prostoru. *„Takže vlastně děcka teď nemají úplně svůj prostor na svoje psací stoly a žijou všichni 4 vlastně v jedné místnosti...Je to všecko takové hromadné.“ (R7)* V kontextu rodiče, který se přiklání k domácímu vzdělávání svého dítěte, zdůrazňuje význam zajištění toho, aby dítě získalo komplexní přístup k informacím. *„Snaží se těm dětem to nabídnout někde zvenčí, pak je třeba do nějaký já nevím chemické laboratoře vzít je někam pravidelně chodit sportovat, do nějaké keramické dílny, malířského ateliéru jo.“ (R2)* Rodiče často vyhodnocují kvalitu školy právě na základě vybavení a přikládají mu významnou váhu při rozhodování o volbě základní školy pro svoje děti.

7 ZÁVĚRY VÝZKUMU

V této kapitole se zaměřuji na výsledky výzkumu, které vycházejí z analýzy získaných dat z provedených rozhovorů. Získané data jsou prezentovány ve formě odpovědí na klíčové výzkumné otázky. Kromě toho jsou zde poskytnuta praktická doporučení, která jsou nejen pro mateřské školy, ale i pro rodiče dětí předškolního věku.

Hlavní výzkumnou otázkou se ptáme: **Jaké aspekty vstupují do rozhodování rodičů při volbě základní školy pro děti předškolního věku?**

Z výzkumu vyplynulo, že rodičům do volby základní školy vstupují různé aspekty. Nicméně mezi hlavními aspekty, které se pro většinu respondentů staly klíčovými, vyniká jednoznačně lokalita školy. Podobně jako u výzkumu Wagnera (2022) rodiče preferují základní školu situovanou v blízkosti jejich bydliště kvůli snadné dostupnosti, což umožňuje dětem samostatnou cestu do školy nebo s kolektivem známých z mateřské školy. Rodiče často zdůrazňují, že při rozhodování o výběru základní školy má důležitou roli i sociální aspekt. Často preferují školy, kde jejich dítě již zná děti z mateřské školy nebo kde navštěvuje školu starší sourozenec. Jak již bylo zmíněno, tak se tento aspekt velice úzce pojí s geografickou polohou školy. Rodiče také ovlivňovala osobní zkušenost, která je spojená právě s výběrem školy předchozího dítěte. Pokud mají rodiče pozitivní zkušenost s předchozím výběrem základní školy, je velmi pravděpodobné, že vyberou pro své další dítě stejnou základní školu.

Dalším aspektem, který významně ovlivňuje rozhodování rodičů při volbě základní školy, je její vybavení. Podle Kamplichera (2018) rodiče přikládají význam nejen technickému vybavení a vzhledu, ale i celkové atmosféře prostředí. Výpovědi rodičů to potvrzují, kdy zmiňují, že vybavení tříd má rovněž vliv na celkovou spokojenost jejich dětí. Kvalita vybavení tříd také reflektuje celkový přístup školy k vzdělávání. Rodiče zdůrazňují, že pro ně není klíčový pouze přístup jednotlivých pedagogů, ale i celé školy, který se odráží v dobré spolupráci a komunikaci. Zvláště důležitý je pro rodiče individuální přístup k jejich dětem, kdy někteří z nich volí základní školu, která nabízí odlišný pedagogický přístup přizpůsobený potřebám jednotlivých žáků.

První dílejší výzkumnou otázkou je: **K čemu slouží informační zdroje rodičům, případně mají nějakou souvislost s výběrem vhodné základní školy?**

Informační zdroje rodičům slouží k získání relevantních informací o potenciálních základních školách a mají významnou souvislost s výběrem vhodné školy pro jejich děti.

Rodiče se informují prostřednictvím různých kanálů, včetně internetových stránek škol, sociálních sítí, osobních doporučení od rodiny, přátel či sousedů, návštěv dnů otevřených dveří a konzultací s pedagogy. Výzkum ukazuje, že rodiče kombinují různé zdroje informací, přičemž osobní doporučení od známých a internetové zdroje patří mezi nejčastěji využívané. Například někteří rodiče preferují informace založené na osobních zkušenostech od známých, zatímco jiní se spoléhají převážně na internet a webové stránky základních škol. Tento kombinovaný přístup naznačuje, že rodiče dbají na dostupnost různých perspektiv při rozhodování o volbě základní školy pro své děti. Celkově lze konstatovat, že osobní doporučení a internetové zdroje hrají v rozhodovacím procesu rodičů klíčovou roli a umožňují jim získat komplexní přehled o zvažovaných základních školách.

Výzkumná otázka č. 2: **Jakým způsobem se promítají předchozí zkušenosti rodičů do volby základní školy pro děti předškolního věku?**

Předchozí zkušenosti rodičů mají významný vliv na jejich rozhodování při volbě základní školy pro jejich děti. Během provedených rozhovorů se objevuje skutečnost, že většina z dotazovaných rodičů má individuální zkušenost se základní školou, která je často ovlivněna jejich prvorozenými dětmi. Tato opakovaná zkušenost s výběrem školy, jim poskytuje hlubší porozumění a zapojení do procesu výběru školy a zvyšuje jejich sebedůvěru při rozhodování. Úspěšná zkušenost s jednou školou často vedla k opakování stejného výběru základní školy i pro další potomky, zejména z důvodu, že by chtěli, aby jejich děti chodily spolu do stejné školy. Někteří rodiče upřednostňují volbu základní školy na základě vlastní zkušenosti a zkušeností získaných během jejich vlastního vzdělávání. Tato preference může být motivována pozitivními interakcemi, které rodiče zažili jako žáci dané školy, a také důvěrou ve vzdělávací prostředí, které tato škola poskytovala.

Dále se ukázalo, že životní události, jako je pandemie Covid-19 nebo vážné onemocnění dítěte, mohou výrazně ovlivnit rozhodnutí rodičů ohledně výběru základní školy. Například rodina, která prošla těžkým obdobím léčby dítěte, přehodnotila své priority, a nakonec se rozhodla pro alternativně orientovanou mateřskou a základní školu, která lépe vyhovovala potřebám nejen dítěte, ale i rodičům. Celkově lze tedy říci, že předchozí zkušenosti rodičů, ať už se jedná o osobní zkušenosti s danou školou nebo životní události, mají významný dopad na proces rozhodování při volbě základní školy pro jejich děti.

Poslední zvolená dílčí otázka zní: **Jak si rodiče představují „ideální“ základní školu?**

Způsob, jakým si rodiče představují "ideální" základní školu, je odrazem jejich osobních preferencí a očekávání. Samozřejmě "ideální" základní školu nelze definovat, neboť každý

má odlišné představy o tom, co by taková škola měla zahrnovat. Během provedeného výzkumu někteří rodiče neposkytli konkrétní představu o ideální škole, nicméně potvrdili, že škola, kterou vybrali pro své děti, se přibližuje jejich představě o ideální základní škole. V případě, kdy rodiče vyjádřili svoji představu o ideální základní škole, zdůrazňovali význam kvalitních učitelů a jejich přístupu k žákům. Tento fakt se objevil i v rámci průzkumu STEM/MARK (2009), kde rodiče zdůraznili, že ideální škola by měla disponovat vzdělanými učiteli, kteří k žákům využívají spravedlivý přístup. Pro rodiče je zásadní, aby učitelé byli tolerantní, respektující a schopní naslouchat potřebám žáků. Dále rodiče vyjadřovali názor, že ideální základní škola by měla mít menší nároky na žáky a zároveň by měla zredukovat výukový obsah a učit žáky více praktickým dovednostem. Vize ideální školy rovněž zahrnuje aktivní snahu o budování efektivní spolupráce a komunikace s rodiči. Finanční aspekty spojené se vzděláváním jsou rovněž pro rodiče významné. Pro rodiče s více než jedním dítětem může být volba vhodné základní školy obtížná, zejména v případě, že se jedná o školy s alternativním přístupem, které vyžadují školné. Rodič, který se rozhodl pro domácí vzdělávání, věnuje zvláštní pozornost finančním nákladům spojeným s vzděláváním. Navrhuje proto, aby rodiče, kteří úspěšně vykazují výsledky domácího vzdělávání svých dětí, mohli získat finanční kompenzaci za své úsilí.

7.1 Doporučení pro praxi

Na závěr bych ráda předložila doporučení, která mohou být užitečná jak pro rodiče, tak i pro učitele mateřských škol.

Učitelé mateřských škol mohou rodičům poskytnout podporu při rozhodování o výběru základní školy. Nejen že mají přímý kontakt s dětmi a jsou obeznámeni s jejich osobnostními rysy, povahou, ale také jejich zájmy, ale také mohou rodičům poskytovat informace o školách se specializovanými programy nebo alternativními vzdělávacími možnostmi, a dokonce diskutovat o možnosti domácího vzdělávání a tím jim rozšířit oblasti v rámci výběru základní školy. Na základě toho silně doporučuji rodičům aktivně spolupracovat s učiteli mateřských škol. Osobně považuji za vhodné, aby si rodiče pečlivěji ověřili informace o školách z vícero zdrojů, nejen od známých, a zaměřili se na zájmy a potřeby svých dětí při výběru školy.

Mnoho rodičů se totiž často řídí pouze geografickou dostupností a nedávají dostatečný důraz na individualitu a zájmy svých dětí. Na podporu lepšího výběru by mohla mateřská škola pořádat různé semináře orientované na volbu základní školy pro rodiče, kde mohou získat

informace o procesu výběru základní školy a jak efektivněji vybrat vhodnou základní školu. Také mohou diskutovat o důležitosti zaměření se na zájmy a potřeby dítěte při výběru školy.

ZÁVĚR

Bakalářská práce se věnovala detailnímu zkoumání procesu, kterým procházejí zejména rodiče při rozhodování o volbě základní školy pro své děti. Cílem této bakalářské práce bylo popsat aspekty, které stojí za volbou rodičů základní školy pro děti předškolního věku. První kapitola teoretické části byla zaměřena na přechod dětí z mateřské školy do základní školy, kde byly identifikovány klíčové pojmy, jako je školní zralost, připravenost, zápis do první třídy, školní nezralost, odklad školní docházky a předčasný vstup do základní školy. Dále byla analyzována návaznost předškolního vzdělávání na další stupeň a představeny alternativy primárního vzdělávání. Věnovala jsem se také determinantům vstupující do volby základní školy, přičemž byly zkoumány aspekty jako je geografická poloha, dostupnost, vzdělávací filozofie, vybavení a prostředky školy, bezpečnost a klima školy a její reputace. Třetí část byla zaměřena na psychosociální aspekty rodičů spojené s volbou základní školy, mezi které patří sociální a emocionální aspekty rozhodování, socio-kulturní a ekonomické aspekty a také spolupráce a komunikace mezi aktéry vzdělávacího procesu, která taktéž ovlivňuje rodiče při výběru základní školy.

Pro tento typ práce byl zvolen kvalitativně orientovaný design výzkumu, na základě kterého byly realizovány polostrukturované rozhovory s rodiči dětí předškolního věku. Výsledky výzkumu ukázaly, že rodičům do volby základní školy vstupují různé aspekty. Pro většinu dotazovaných rodičů je důležitá lokalita školy, která se ve většině případů nachází v blízkosti jejich bydliště. Ukazuje se také rozmanitost mezi volbou klasické základní školy a alternativou či domácím vzděláváním, kdy pro každého rodiče je klíčovým aspektem něco jiného. V rámci praktické části jsem dostala odpovědi na dílčí výzkumné otázky, kdy bylo zjištěno, jaké informační zdroje rodiče používají při výběru základní škole, jak jejich osobní zkušenosti ovlivňují volbu základní školy a jakou mají představu o „ideální“ základní škole.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- Bednářová, J. & Šmardová, V. (2022). *Školní zralost: co by mělo umět dítě před vstupem do školy*. (3. vyd.) Edika.
- Bejdáková, S., Střechová, J., Suchardová, J., Vítková, H., & Ženatová, Z. (2018). *Školní zralost a komunikace*. Raabe.
- Benátská, M. (2008). *Projekt spolupráce MŠ a ZŠ*. In metodický portál RVP. <https://clanky.rvp.cz/clanek/c/P/2490/projekt-spoluprace-ms-a-zs.html/>.
- Beníšková, T. (2007). *První třídou bez pláče*. Grada.
- Čapek, R. (2010). *Třídní klima a školní klima*. Grada.
- Zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon)* (2023). <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2004-561#p29-2>
- Dačevová, R., & Němec, J. (2022). Co očekávají rodiče od školy a jak ji vybírají? *Pedagogická orientace*, 32(1), 57-80. doi.org/10.5817/PedOr2022-1-57
- Česká školní inspekce. (2023). *Doporučení pro vedení školy k přechodu z MŠ na ZŠ se zaměřením na ZŠ*. Kvalitní škola. <https://www.kvalitniskola.cz/Namety-a-inspirace/Specificka-doporuceni/Met-dop-pro-vedeni-skoly-k-prechodu-z-MS-na-ZS-se>
- Dvořák, D., Starý, K., Urbánek, P., Chvál, M., & Walterová, E. (2013). *Česká základní škola: Vícepřípadová studie*. Karolinum.
- Franclová, M. (2013). *Zahájení školní docházky*. Grada.
- Franklová, Z. (2015) Na cestě k legalizaci domácího vzdělávání. *VZDĚLÁVÁNÍ*, 3 (1/2015), <http://www.ceskaskola.cz/2015/03/zoja-franklova-na-cestech-k-domaciho.html>

Galová, J. (2023, červenec 18). *Alternativní školství v České republice: přehled přínosů a výběr správné školy pro vaše dítě*. Zskola. <https://www.zkola.cz/alternativni-skolstvi-v-ceske-republice-prehled-prinosu-a-vyber-spravne-skoly-pro-vase-dite/>

Gillernová, I., & Krejčová, L. (2012). *Sociální dovednosti ve škole*. Grada.

Greger, D., Simonová, J., & Straková, J. (2015). *Spravedlivý start?: nerovné šance v předškolním vzdělávání a při přechodu na základní školu*. Univerzita Karlova.

Hána, D., & Kostecká, Y. (2019). *Domácí vzdělávání v kontextu evropských vzdělávacích systémů*. Univerzita Karlova.

Holeček, V. (2015). *Psychologie v učitelské praxi*. Grada.

Jucovičová, D., & Žáčková, H. (2014). *Je naše dítě zralé na vstup do školy?* Grada.

Kampichler, M., Dvořáčková, J., & Jarkovská, L. (2018). Choosing the right kindergarten: Parents' reasoning about their ECEC choices in the context of the diversification of ECEC programs. *Journal of Pedagogy*, 9(2), 9-32. <https://doi.org/10.2478/jped-2018-0009>

Keller, G. (2018). *Škola srdce(m): waldorfské inspirace a proměny současné pedagogiky*. Malvern.

Koťátková, S. (2014). *Dítě a mateřská škola: co by měli rodiče znát, učitelé respektovat a rozvíjet*. (2. vyd.). Grada.

Machovcová, K., Beláňová, A., Kostecká, Y., & McCabe, M. (2020). Rodičovské vnímání dětských potřeb a rozhodnutí vzdělávat doma. *Studia Paedagogica*, 25(1), 33–50. <https://doi.org/10.5817/SP2020-1-2>

Mezinárodní Montessori Škola Olomouc, (2023). *Mezinárodní Montessori škola*. Montessori Olomouc. <https://montessoriolomouc.cz/skola/>

Misovič, J. (2019). *Kvalitativní výzkum se zaměřením na polostrukturovaný rozhovor*. Sociologické nakladatelství.

Montessori, M. (2018). *Absorbující mysl: vývoj a výchova dětí od narození do šesti let*. Portál.

MŠMT (2009). *Sociologický výzkum zaměřený na analýzu struktury postojů a očekávání veřejnosti k oblasti školství, výchovy a vzdělávání*. STEM/MARK.

<https://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/skolskareforma/postoje-a-nazory-verejnosti-skolstvi-a-vzdelavani>

Národní zdravotnický informační portál (2024). *Infografika: porodnost v Česku*.

Ministerstvo zdravotnictví ČR a Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR.

<https://www.nzip.cz/clanek/1831-infografika-porodnost-ceska-republika>

Oprailová, E. (2016). *Předškolní pedagogika*. Grada.

Evropská komise. (2023). *Organizační varianty a alternativní struktury ve vzdělávání a péči v raném dětství*. Eurydice. <https://eurymice.eacea.ec.europa.eu/cs/national-education-systems/czechia/organizacni-varianty-alternativni-struktury-ve-vzdelavani-peci-v>

Průcha, J. (2013). *Moderní pedagogika*. (5. vyd.). Portál.

Průcha, J., & Kořátková, S. (2013). *Předškolní pedagogika: učebnice pro střední a vyšší odborné školy*. Portál.

Průcha, J., Walterová, E., & Mareš, J. (2013). *Pedagogický slovník*. (7. vyd.). Portál.

META. (2023). *Přechod z MŠ na ZŠ*. Inkluzivní škola. <https://inkluzivniskola.cz/prechod-z-ms-na-zs>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2021). *Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání*. MŠMT. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/predskolni-vzdelavani/opatreni-ministra-zmena-rvppv-2021>

Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy. (2023). *Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání*. MŠMT. <https://www.msmt.cz/vzdelavani/zakladni-vzdelavani/ucebni-dokumenty>

Shiferaw, M., & Kenea, A. (2024). Determinants of parental school choice: a systematic review of the literature. *International Journal of Indonesian Education and Teaching*. 8(1), 20-34. DOI:10.24071/ijiet.v8i1.7296

Schautová, N. (2016). *Rozhodování a intuice: využijte plný potenciál intuice při rozhodování*. Portál.

Simonová, J. (2017). Charakteristiky dobré základní školy z pohledu rodičů. *Pedagogická orientace*, 27(1), 136-159 doi.org/10.5817/PedOr2017-1-136

Smith Slámová, R. (2017). Nesouzníme s "běžnou školou": Rodičovská volba základní školy v kontextu souladu rodinného a institucionálního habitu. *Studia Paedagogica*, 27(3), 161–193. <https://doi.org/10.5817/SP2022-3-6>

Český statistický úřad. (2023). *Sňatky a rozvody*. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/stoletistatistiky/snatky-a-rozvody>

Step By Step Česká republika, O.P.S., (2023). *O programu. Začít spolu*. <https://www.zacitspolu.eu/>

Syslová, Z. (2016). *Proměna mateřské školy v učící se organizaci*. Wolters Kluwer.

Český statistický úřad. (2023). *Školy a školská zařízení – školní rok 2022/2023*. Český statistický úřad. <https://www.czso.cz/csu/czso/tabulkova-cast-2qb7e5jmww>

Šulová, L. (2014). *Význam domácí přípravy pro začínajícího školáka*. Wolters Kluwer.

Tomášová, A. (2012). *Mateřskou školou ke školní připravenosti*. Ostravská univerzita.

Vajdová, L. (2019). *Rozhodování rodičů o vzdělávání dětí v soukromé základní škole*.

[Bakalářská práce, Univerzita Palackého v Olomouci]. Theses.

<https://theses.cz/id/na56kg/29830527>

Vališová, A., Kasíková, H., & Bureš, M. (2011). *Pedagogika pro učitele*. (2. vyd.). Grada.

Viskovič, I. (2018). Transition Processes from Kindergarten to Primary School. *Croatian Journal of Education*, 20(3), 51–75. <https://doi.org/10.15516/cje.v20i0.3326>

Vlčková, K. (2017). Rozhodování rodičů o odkladu školní docházky v kontextu výběru školy. *Orbis scholae*, 11(1), 31–50. <http://dx.doi.org/10.14712/23363177.2017.16>

Wagner, J. (2022, October 5). *Hlavně, aby to bylo blízko*. Pedagogické.info.

<https://www.pedagogicke.info/2022/10/hlavne-aby-to-bylo-blizko.html?view=sidebar>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Č	číslo
R1	rodič č. 1
R2	rodič č. 2
R3	rodič č. 3
R4	rodič č. 4
R5	rodič č. 5
R6	rodič č. 6
R7	rodič č. 7
R8	rodič č. 8
R9	rodič č. 9
R10	rodič č. 10
RVP ZV	Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání
ZŠ	Základní škola
MŠ	Mateřská škola
Atd	A tak dále
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy
ISCED	International Standard Classification of Education

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Charakteristika výzkumného souboru	35
Tabulka 2: Kategorie a ukázka kódů	37

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha P I: Rozhovor s rodičem č.1